

ELŐFIZETÉS:

Egész évre . . . 6 ft.
Fél évre . . . 3 ft.
Negyed évre 1 ft. 80kr.

A lap az elméleti részét
illető küldemények a
szerkesztőnek, anyagok
a lap tulajdonosnak kü-
ldendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ KÖZLÖNY.

HIRDETESI DIJ:

egy 1 hasábos petit sor
10 kr., többesbűri hirdeté-
sénél olcsóbb. Nyilnter
sora 25 kr. Bélyegdíj min-
den hirdetésnél 30 kr.
A hirdetések Bittermann
Nándor nyomdájában és
a szerkesztőnél fogad-
tatnak el.
Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 15 kr.

Megjelenik minden kedden.

Egyes szám ára 15 kr.

Bács-Bodrogh megye évnegyedes közgyűlése 1881. júl. 13-án.

Öspán úr öméltósága 9¹/₂ órákor a gyér számban megjelent b. tagok zajos eljenzése közt lépett a terembe. Megnyitó beszédében kegyeletes szavakkal emlékezett meg az elhunyt Hewessy Károlyról, Bács-Bodrogh megye volt főmérnökéről és indítványa, mely az elhunyt érdemeinek jegyzőkönyvileg megörökítését célozta, általános helyesléssel fogadtattott.

A jegyzőkönyv vezetésével Karácson Gyula főjegyző, a szólni kívánók feljegyzésével pedig Poppovits Dusán aljegyző bizott meg.

Napirendre térve a közgyűlés, első pont gyanánt a Rudolf trónörökös és Stefánia ő fenségeik egybekelése alkalmából a megye közönségéhez intézett legkegyelmesebb köszönő leirat olvastattott fel, melyet a közgyűlés állva hallgattott végig és hódoló tisztelettel tudomásul vett.

Ezután következett a terjedelmes alispáni jelentés, mely kivonatlag a következő pontokra terjedt ki:

1. A megyei közügyeket illetőleg a központi tisztviselők egész odaadással dolgoztak. Az irdai személyzetnél tapasztalt hanyagságot rögtön orvosoltam.

A külső tisztviselőknél sem volt hiba; legfőlegb itt-ott ösztönözöm kellett.

A lefolyt évnegyed alatt a futtaki, palánkai, ó-becsei és kulai vízgabiróságot vizsgáltam meg és mind rendben találtam.

2. A megyei házi- és árvapénztárban minden hivatalos szolgálatnál pontos szigort találtam.

A közúti alap múlt évi hátraléka 16404 frt 16 krról 10500 frt 71 krra, a székház-alap hátraléka pedig 12155 frt 71 krról 9047 frt 7 krra apadt le.

A Rigyiesky-féle árvatári kötvényekből egy eredeti megkerülvén, még csak 15000 frt van ott kötvény másolatokban letéve.

A magas Belügyminisztérium a Rigyiesky-féle tartozásokra nézve a megye multkori rk. közgyűlésén hozott határozatot helybenhagyta.

3. A múlt évi községi számadásokból 103 beérkezett, 20 nem; ezekből 5 kimentetett, a többi 15 mulasztó ellen a fegyelmi vizsgálat elrendeltetett.

4. Katonaállítás. Az 1881-ik évre 2347 újonc és 235 póttartalékos volt e megyére kivette. Nemcsak ez, hanem még 598 honvéd és kikerült; tehát 3170 hadkötelek vált be.

5. Közmunka. Időközben több község a közmunka másik felét is megváltván, a rendelkezési összeg ma 199258 frt 50 kr.

A cservenka-kulai 4000 méteres hat áteresszel és védárokkal elkészített utat f. hó 7-én átvettem s a közforgalomnak megnyitottam. A kerékvetők gyors berakása iránt intézkedtem.

Az apatini-zombori-ut 3/4-od része kész, idejére az egész elkészül.

Ezen utra az idén 32405 frt 20 kr. adandó ki; s mert ennek fentartási anyagáról gondoskodva még nincs, engedélyt kérek ugy ezen, mint más el nem látott utak gondozására, 2000 négyzetméter folyamkavicsot rendelhetni s erre a vállalkozást kiinni.

6. Vizek. A Duna tavaszi árja ártalmatlan volt; a Tisza azonban, mint félve jósltam, a titeli és csurog-zsályai töltéseket, a felügyelők hősi ellenállása dacára, elsodorta.

Martonos községe pedig csak, Matkovich szolgabíró, Volarich esendbiztos, Eremitus jegyző és néhány elüljáró apostoli buzgalmanak köszönheti megmenekülését.

A veszélyt személyesen látván, oda hatni iparkodom, hogy az érdekelttség jövőre megbízhatóbb gátak megett várja a netáni megújuló veszélyt.

A belvizek még sok helyütt állnak; de lepadásuk után az általuk megrongált utak helyreállítására gondom leendő.

Az alsó-részi lecsapolásoknál kitünvén, hogy az sikerrel csak egy, a pirosi kettős zsilipnél kiömlő s a Ferenc-esatorna medrénél mélyebb levezető pótcatorna által eszközölhető: ennek tervét kéresemre a csatorna igazgatósága szivességből megismerálmi ígerte, s így öszre, ha az érdekelték áldozatkészsége engedti, a kellő hatályos intézkedés késmi nem fog, e pusztító csapás lehető csökkentésére.

A kula-verbázi vízvezető árok kimélyítése érdekében a helyszíni tárgyalást már megtartottam; a hódásgh-verbászira pedig e hó folyamán tűzők ki tárgyalást.

A Csik szabályozása érdekében szinte megvölt még május hóban a helyi szemle, s pedig az öszses

érdekelték részvételével. Most a tiszaszabályozó társulat elnökének minden óráv várt jelentésétől függ továbbí rendelkezésem.

A Krivaja és Kigyós helyszíni szemlét, mint tegnap értesültem, a sürgetésekre kiküldött két mérnök szintén befejezte. A Mosztonga szabályozása folyóban van.

A belvizeket illetőleg ezek tervszerű munkámmal eddigi eredményei. E részben megyénknek jobb jövőt biztosítani főfeladatommul tekintem.

7. Választások.*) Emberélet egy esett áldozatul, Ó-Kanizsán, hol is egy választót ismeretlen tettesek orvul agyonverték.

8. A katonabeszállásolási pótadót illetőleg a megye mindenoldalu érdekeit tekintetbe véve, az 1879-iki 37-ik t. c. végrehajtása érdekében kidolgozandó szabályrendeletet még az öszi közgyűlésre szándékozom be-terjeszteni. Magától érthető, hogy kaszánya építési terhek így e megyére nem nehezdednek.

9. Közbiztonság. Áprilban 8, májusban 12, júniusban 13 lopási eset és egy gyilkossági eset Ó-Becseről, egy rablógyilkosság Turjáról lön bejelentve; végül Baracsán, Szent-Tamásán és Turján a községi pénztár raboltattott meg. A közbiztonság illetén megrendülésén megijedve, Szent-Tamás és Turja rögtönitéletért folyamodtak. De ezt ily pár szörványos büntett miatt elég indokoltnak nem tartom már a megye jó hírneve érdekében sem. Mert hisz nyáron a tanyákon folyton talpon áll a dolgos nép; októbertől kezdve pedig Ó-Becserre és Földvárara egy-egy század lovas katonaságot szállásoltak be, sőt Szent-Tamást ajánlom azon esend-órállomás helyéül, mely Csantavér község ama szük-keblütsége folytán, hogy esendőri tanyát adni vonakodik, immár máshova helyezendő el. Hiszem, hogy ez uton a ó-becsei járás közbiztonságáról eléggé lesz gondoskodva.

10. A közegészség állása megyeszerte kielégítő volt.

11. A gazd. egyeslet által október 9., 10. és 11-én Zomborban rendezendő terménykiállításra a biz. tag urakat, habár ismert ügybuzgalom mellett ez tán fölösleges is, egész tisztelettel meghívom.

A „Kalocsai Neplap“ július 7-én kelt száma azon indítványt teszi: „Léptessük életbe az iskolai takarékpénztárakkal kapcsolatosan a szent gyermekség társulatát.“

Ezt Forbin Janson nancyi püspök alapította a végből, hogy a gyermekek ezen célra adott filléreiből, kített chinai gyermekek katolikusokká neveltessenek.

Szép erény a jótékonyág. Rászoktatni nem hiba. Hisz az embert szokásai teszik.

De arra tanítani gyermekeket, hogy ezt chinai felebarátain kezdje, félszesség. Hány ember marad nálunk, minden faluban neveltetlen? Iskolát se látnak. Kereszteléstől esküvőig tájára se mehetnek a templomnak. Pedig mennének, ha mehetnének. De gátolja őket a szegénység.

Melyik falunak nincs akárhány árvája? Apátlan gyermek is sok akad. Kilökik a világba. A keresztvizzel a morál is leszárad róla. Senkifia kapcabetyár lesz. Kis lányokat gyámoltalan hagy a szülerabló halál. A szegénység, a nevelés hiánya rosszakká teszi őket. Nincs, aki egy erkölcsös tanácsal buzdítsa. Gyengék — elbuknak.

Minden falunak megvannak a maga szegényei. Ezeket segíteni és megmutatni a gyermeknek rajtuk a jótékonyág eredményét: ez jótékonyágra szoktatás. Hisz azt épen a szemlélt eredmény, a szembeszökő segítés tudata teszi édes teherre.

Azt segíteni, akit nem is látunk, nem is ismerünk, akinek száz meg ezer reánk szorult szenvedő áll közelebb hozzánk: akármily cimen történik, helytele-nül történik Mit szólnánk abhoz, ha valaki eltartana egy jött-ment idegent s édes anyját, testvérét vagy rokonát, vagy barátját éhezni, nélkülözni hagyná? Ez viszátság. Ez fanatizmus. Erre gyereket oktatni fonáság.

Míg van egy község hazánkban, melyben nincs közkórház; míg a felső megyékben a saját hazánkfia éhen halnak; míg a székekelyek tulnépesedés folytán kivándorolni, eloláhosodni kénytelenek; míg a koldus-ügy rendezve nincs; míg lelenc házakat, tébolydát, javító intézetet nem látunk annyit, amennyit a nyomor szükségessé tesz: addig más világrészek elhanyagolt gyermekeire szedetni pénzt, ezek boldogításáért rajongani, messze idegent segíteni, a magunk vérért pusztulni hagyni, nem szabad, nem helyes.

A maga pénzével tehet, ki mit akar. Bár mindenesetre szebb, ha valaki jótékonyágával hazafiságot is tanusit. De gyermekek fejét ne ferdítse el. Ne tegye őket túlbuzgókká.

Túlözni hiba. Aki sokat bizonyít, semmit se bizonyít.

Mi is katolikusok vagyunk. Örülünk, ha a mai üzleti korban az erkölcs és vallás mellett szól a sajtó. De ne löjjön túl a célon. Azzal árt az ügynek. Nihil nimis.

Végzavunk az: hogy igenis imádkozzanak a gyerekek a kinaiakért mindennap ne két, hanem akár

*) A részleteket már közöltük.

Szerk.

négy ávemáriát, de a havonkinti megtakarított két krajcárt fordítsák oly jótékony célra, mely egyuttal nemzeti és hazafias.

Tanítók dolga.

Az 1868. 38. t. c. 147. §-a elrendeli, hogy: „A községi, nép- és polgári iskolai tanítók kötelesek minden tankerületben tanítói testületté alakulni s e testületek évenként egyszer tanítói értekezletre egybe-gyűlni.“

Ugyanezen törvény azt is rendeli, hogy a szakminiszter a tanítói értekezleteket rendeletileg szabá-lyozza.

1872. szept. 2-án dr. Pauler, akkori kultuszminiszter adott is ki ily rendeletet, és ebben a tanítói testületeket tankerületi és országos tanítói testü-letre osztotta föl. E szabályrendelet eddig életbe nem léphetett; részint azért, mert a sürgetett tanítói egy-letek nem alakultak meg; részint azért, mert ha meg-alakultak is, nem voltak miniszterileg jóváhagyott alapszabályaik és így törvényes testület számban nem vétettek. Mintán ezen akadályok immár gátlólag hát-rálatni e kérdést megszűntek; miután továbbá az egyes testületek maguk is óhajtanak már országosan gyűlésezni: a maga- minisztérium elrendelte, hogy f. évi augusztus 12-én Budapesten az első országos tanítógyűlés megtartassék.

A dolog természete hozza magával, hogy egy 24,000 tagot számláló kar közgyűlése csak kép-viseleti lehet.

Utastotta is a szakminiszter a tanfelügyelőket, hogy a hatóságuk körében mozgó tanító-egyletek egy-egy képviselőt válasszanak ezen országos gyűlésre. Ily gyűlés rendszeren kétévénként Budapesten tartatik. Kép-viselő rajta csak nyilvános elemi, telső- nép- és pol-gári iskolai férfi tanító lehet, ki a gyűlés tartamára titkos szavazattal választatik, s neki erről megbízó levél adatik. A gyűlések célja: a tanítás egyöntetisé-ge, a beigazolt helyesebb módszerek, elvi és tapasz-zalati okulások gyors szetterjesztése, szóval a szakma tökéletesítése.

Ügykörén kívül esik minden a törvényhozás ál-tal megállapított vagy megállapítani való tanügy-politikai kérdések.

Vitathatók az egyes egyletek által helyi szem-pontból meghányt s a gyűlés előtt hat héttel a minisz-teriumnak hivatalos uton bemutatott fontosabb helyi kérdések.

Ezeket a miniszter egy általa kijelölendő elnök alatt, 12-14 tagu előkészítő bizottságnak adja véle-ményadás, illetőleg öszszegozés végett. Ezen tagok 12-14 tanító-egyletnek a közgyűlés előtt két héttel berendelt képviselőiből állanak, munkálatukat a miniszterhez terjesztik föl s ez azt jóváhagyottan s a neki tetsző ügyrend megállapításával leküldi az elő-készítő bizottság elnökehez, ki rendszerint a budapesti vagy pestmegyei tanfelügyelő.

A nagygyűlés tisztviselőit saját kebeléből maga választja, kellő számú szakbizottságokat alakít, a többi között egyet az Eötvös-alap kezelésére, kiosztására és gyümölcsöztetésére.

A bizottságok munkálatai a közgyűlésen megvi-tattatnak s ennek bezárta előtt titkos szavazattal kij-elöltetik azon 12-14 egylet, mely jövő alkalomkor az előkészítő bizottságot kiállítja.

A gyűlés jegyzőkönyve a miniszter elé terjesztetik. A képviselők előtt tanszer-muzeumok steff. tanítási eszközök bemutatásáról gond lesz.

A képviselők később megállapítandó utazási és napidij-átalányt kapnak.

Az első előkészítő bizottságba júl. 28-ra a miniszter már 14 tanítóegylet megválasztandott képví-selőit (a többi között a kalocsavidéki r. k. tanító-egy-letet) meg is hívta.

A megyei kir. tanfelügyelő a képviselő válasz-tásra jogosított megyebeli egyleteket ebbeli joguk gyak-orlására már föl is szólította.

Ami ezen országos egyletek tanügy-politikai jel-entőségét illeti, arra nézve nekünk véleményét mon-dani tilos. Itélje meg mindenki a maga hiszeme szer-int. Mi csak mint megyei közérdeku tényit ismertett-ük. Az egyletenkinti küldöttek nevével később szol-gálunk. Reméljük, olyanokat választanak a tanítók, akik csakugyan oda valók; akik elég szerények meg-hajolni, de elég bátrak fölszólalni.

LEVELEZÉS.

Zenta, 1881. júl. 15.

Az új képviselőháznak már csaknem fele meg-volt választva, midőn a zentai szabadelvű párt képví-selőjelölt felléptetéséről gondolkodni kezdett. A füg-getlenségi-, helyesebben Majorospárt az iparosok és földmívelők nagy részéből megalakulva oly biztosnak tartotta, oly fennen hirdette jelöltjének bekövetkezendő győzelmét, hogy — mi tagadás benne — a netaláni kudarcától tartva, csaknem abban akartunk megállapodni, hogy alkotmányos életünk legszebb, legfonto-

sabb actusában részt nem veszünk, jelöltet egyáltalán fel nem léptetünk.

De végre is megmondolva, hogy egy annyi intelligens elemet magában rejtő város, mint Zenta, hol a szabadelvű, a józan politikai elveknek hódoló párt nem egyszer adott magáról életjelet, sőt a képviselőválasztásoknál is nem egy ízben mutatta meg, hogy egyetértés és kitartással elveit, meggyőződését, habár nagy erő megfeszítéssel is, diadalra volt képes juttatni: a választás előtt alig pár nappal vagyis m. hó 29-én elhatároztuk, hogy hazafiságunknak, a kormány iránti hűségünknek az által adunk kifejezést, ha jelöltet léptetünk fel s annak megválasztását egy szívvel-lélekkel keresztülvinni törekszünk.

„Az ige testté lön“ A párt szeretett főispánunk ajánlatára fatártalan lelkesedés között ifj. gr. Ráday Gedeon urat az említett napon a zentai szabad elvű párt képviselőjelöltjének kikiáltotta.

Eddig csak meg lettünk volna, de az idő rendkívül rövid, júl. 2-ig vagyis a választás napjáig csak 48 óra áll rendelkezésünkre. Mit tegyünk?

„Audaces fortuna iuvat!“

Fel a munkára!

A párt minden egyes tagja az ügy szentségétől áthatva, lelkesülve az elv mellett titáni erőt, fáradságot nem ismerő rendkívüli tevékenységet fejtett ki.

S e lelkesültség, e fáradatlan tevékenység szülte azon, alkotmányos életünkben talán páratlanul álló körülményt, hogy 48 óra alatt az értelmiség egyetértéssel megbuktatta Majoros Istvánt, azon férfit, ki családi összeköttetései, városunk földművelő osztálya legnagyobb részének osztatlan ragaszkodására, rokonszenvére támaszkodva, megválasztását biztosítottak hitte.

A szabadelvű párt kivívott győzelme egyrészt a párt összetartásának, tevékenységének, de legfőképp az ellenpárt elbizakodottságának köszönhető.

Hála az égnek, a zentai választó közönség nagyobb részben ma már megélt annyira, hogy a függetlenségi párt által a választások alkalmával teli torokkal hangoztatni szokott phrázisokat komolyan nem veszi.

Fényesen bebizonyult nálunk, hogy „átkos közös ügyes kormány“, „adóeltörés“, „független hadsereg“ s más efféle kifakadásokat és üres ígéreket hiába intéz az a korlátolt eszű, primitív szelbali nagyszájú kortes ma már egy, a politikai érettséghez közel álló, legtöbnyire intelligens elemeket magában foglaló párt-hoz. Tudja azt a szabadelvű párti választó nagyon jól, hogy az adó még eddig hazánkban senkit se tett tönkre; hanem igenis tönkre teszi a népet az okszerűtlen gazdálkodás, az ésszerűtlen költségek, az édes semmittevés, a dorobéolás, a dinom-dánom, az eszemizom, a muzsika s más efféle vagyont, jövedelmet rohamosan emésztő dolgok.

A választás eredményének kihirdetésekor a szabadelvű párt lelkesedése, öröme határt nem ismert. Ezt látni kellett volna, ezt leírni nem lehet. A sürgönyözés a szélrózsa minden irányában megindult. A két első sürgöny természetesen a megválasztottat s a főispán urat illette, kik nem is késtek lelkes válaszukban kijelenteni, hogy öröminkeben osztoznak, velünk együttéreznek. Mindketten későbbi sürgönyeikben kijelentették, hogy július 10-én id. gr. Ráday Gedeon volt királyi biztos s megválasztott országgyűlési képviselő társaságában szerencsétlenül fogják városunkat, mely alkalommal ifj. gr. Ráday Gedeon képviselőnk a mandatumot átveszi s a törvényhozásban követendő elveit ki fogja fejtetni.

Ez időtől megindult a fogadtatás előkészítésére kiküldött bizottság munkálkodása. Az egész hét értekezletekkel, előkészületekkel telt el.

Végre megérkezett a várva-várt nap. Reggel 7 órakor szakadatlan mozsárágyú dörgés jelezte a nap ünnepélyes voltát. A menet a város házából fél 8 órakor indult ki a tüzoltó század zenekarának harsogása mellett. A hajóállomáshoz érve a teljes díszben kivonult tüzoltó század, városi és megyei rendőrség képezett sorlatot. Tünderék nép lepte el a rakpartot egész hosszában, mely az égő nap hevének kitéve türelmetlenül várta a hajó megérkezését. Közvetlen a hajóhíd mellett perronon a városi tanács, képviselő s más hivatalos testületek foglaltak helyet, élükön Mihálkovics István polgármesterrel.

A hajó vendégeikkel 3/4 9 órakor végre megérkezett. Harsány, egetverő éljenzésben tört ki a több ezernyi közönség követünk, Sándor Béla főispán és id. gr. Ráday Gedeon urak láttára, kik előtt Mihálkovics István polgármester a városi közönség, Mikosevics József ur pedig városunk szabadelvű pártja nevében fejezték ki követünk megérkezése fölötti örömeiket, mire ifj. gr. Ráday Gedeon képviselőnk megható szavakban köszönte meg az ő ismeretlen személye iránt nyilvánult imponans tüntetést, lelkes fogadtatást.

A kölönös bemutatások után vendégeink kocsira ültek s ezer meg ezer nyi közönség folytonos éljenzései között az ez alkalomra készült izléses díszkapu alatt elhaladva Matkovich Lajos szolgabíró ur vendégszerető házához hajtottak, hova a rendező bizottság által kiadott ünnepélyességi program szerint követünk és főispánunk elszállásoltatták, míg id. gr. Ráday Gedeon Mikosevics József városi ügyész házához helyeztetett el.

Vendégeink megérkezése s elszállásolása után a választó közönség a városháza udvarán gyűlt össze, hol követünk egy díszküldöttség meghívására csakhamar megjelent, Szabó László választási elnöktől a mandatumot átvette s programbeszédét megtartotta.

A programbeszéd általánosságban tartva felülte mindazt, a mit a haza felvirágzására a jelen körülmények között minden józanul gondolkodó honpolgár követendőnek tart.

Rokonszenves hangja, szerény magatartása, őszinte bensőséget s minden hatásvadástól nélkülöző egyszerű, de elvszilárdaságot s tiszta meggyőződést visszatükröző beszédével oly varázserőt gyakorolt a jelenvolt igen nagy számú választó közönségre, hogy lelkesültségökben még olyanok is, kik a választásnál az ellenpárttal szavaztak, bevallották, hogy Zenta város szerencsésebb választást még soha sem tett.

Délben a városi értelmiség színe-java, mintegy hatvanan, Matkovich Lajos szolgabíró ur által adott díszelőben vett részt. Vidékiek is szép számmal vol-

tak jelen; ott láttuk Dobák Béla királyi ügyész Zomborból, a béregi jegyzőt, Szeles Kálmán ügyvédet Szegedről, Serély Gézát, a váci siketnémák intézete nyomdájának szellemes igazgatóját, ki egy-szersmind az „Ellenőr“ napi lapot képviselte, továbbá a „Hon“ tudósítóját, végre Sváb Károly országgyűlési képviselőt Csókáról. Az első toasztot Matkovich Lajos szolgabíró mint háziúr, mondotta ifj. gr. Ráday Gedeon képviselőnkre, a másodikat Mihálkovics István polgármester a főispán urra, a harmadikat Szárics Bertalan id. gr. Ráday Gedeon urra, a negyediket Merényi Dezső Piszta miniszterelnökre, míg Mikosevics József Zenta város örökös képviselőjét ifj. gr. Ráday Gedeon urat éltette nagy tetszés között. Ezekre a felkösöntöttek szellemesebbnél-szellemesebben válaszoltak. A derültég végre oly tetőpontra hágott, hogy minden öt percben új meg új humoros dikió vidította fel a vendégsereget. A kedélyes toasztversenyben az említettek kívül még résztvettünk: Serély Géza, Sváb Károly Szabó László, Györgyovszky György s még többen. A vendégek kitünő, derült hangulatát a kedves háziasszony mindenre kiterjedő kiváló figyelmével s előzékenységgel, nyájias modora, szeretetreméltó kedélyességgel, finom tapintata s a háziúr megdeszerte ismert kifogyhatlan egészséges es humora idézte elő. A társaság csak 6 óra után kezdett oszlatolni.

Este 1/2 9 órakor a városházától imponans fákllyás menet indult ki a tüzoltó század zenekarának harsogó zenéje mellett. Merényi Dezső követünkkel lelkes beszédben üdvözöl, melyre képviselőnk a tünderék közönség szünni nem akaró éljenzései között válaszolt. Erre a menet elvonult, de rövid idő múlva ismét Matkovich Lajos háza előtt termett, a mikor is Harsányi János közs. tanító fejezte ki főispánunk előtt azon odaadó ragaszkodást, mellyel irányában Zenta város közönsége minden időben viseltetett. A főispán ur szónok beszédére rövid, de megható szavakkal válaszolt.

Kilenc órakor mintegy 200 választó s kedves vendégeink a nagyvendéglő dísztermében rendezett banquetten adtak egymásnak találkát. A toasztok hosszu sorát Mihálkovics István polgármester nyitotta meg ifj. gr. Ráday Gedeonra mondott hatásos szép beszédével. A szünni nem akaró toasztok legnagyobb részben a főispán ur és a két Ráday gr. kedves vendégeink személyére, érdemeire vonatkoztak. Vendégeink a termet 11 óra után hagyták el, mire a jelenvolt polgárság is csakhamar szétszórt.

Másnap reggel ifj. gr. Ráday Gedeon képviselőnk Matkovich Lajos, Gombos Gábor, Szárics Bertalan, Mikosevics József és Skultéty László társaságában egyes polgároknál tett látogatásokat s egy pár közművelődési intézetünket tekintett meg.

Délben vendégeink Mihálkovics István polgármesternél vettek részt a tiszteletükre rendezett díszelőben, mely bár szűkebb körben, de — mint hallatszík — kedélyesen folyt le.

Innen 4 órakor Zsarkó Antal pártelnökhöz mentek vendégeink, hol is résztvettek azon szomorú szertartáson, mely a pártelnök kedves kis Ákos fia földi maradványainak eltakarításával végződött.

Temetés után követünk még a délelőtről elmaradt látogatásokat végezte, este pedig a főispán ur és id. gr. Ráday Gedeon társaságában Mikosevics József városi ügyész házában rendezett búcsúestélyen vett részt. Jól mondja a latin közmondás: „finis coronat opus“, de — mint állítják — az estély alatt a vendégek szemében a feleköt, derült hangulat csakugy csillogott. Volt ott olyan muzsikaszó, nótázás, toasztozás, tánc, zaj, a minőtől Jeriko falai is ledőltek volna. De hisz ez nem is esoda; vendégeink rövid ittlétek alatt annyira meghódították a polgárság minden rétegét fészélytelen magatartásuk, nyájias leereszkedések, magyar őszinteségük által, hogy egészen úgy éreztük magunkat kőrökben, mintha folyton közöttünk éltek volna. Hogy az estély mennyire sikerült, hogy a jelenvolt vendégsereg minő jól találta magát, arra nézve elég legyen felhoznunk, hogy a nap már körülbelül 30 foknyi magasságban állhatott a láthatár felett, midőn a kedélyes társaságban a távozás gondolata megfogamozott.

Alig volt vége az estélynek, már is mozsárágyú dörgések jelezték a hajó közeledtét.

Még egy hosszás, szívélyes búcsúzás s a két Ráday gr., Matkovich Lajos szolgabíró házából néhány élkelőbb polgár kíséretében a hajóhoz vonult, hol Mihálkovics István polgármester érzékeny búcsúszavaira követünk szintén egy szívhez szóló, valóban megható beszédben mondott városunk közönségének a viszontlátásra „Isten hozza“ ot.

Most midőn az ünnepélyességek fáradalmaik kipihentük, itt volna az ideje megemlékezni mindazokról, kik városunk jóléte érdekében kifejtett önzetlen fáradozásokkal oly állapotot teremtettek meg, melyben legalább egy időre feledve lesz azon elkeseredésig vitt pártoskodás, gyűlölség, mely mindaddig körülhatárolt dult társadalmi életünkben.

Kívánjuk, hogy őszinte szeretetünket, becsülésünket, feltétlen bizalmunkat megnyert új képviselőnk személye legyen azon összetartó kapocs, mely az osztó s nem osztó párt között az oly régóta nélkülözött s fölülte kívánatos harmóniát, egyetértést létesítve, visszaállítsa.

De kié vagy kiké az érdem, hogy Zenta városa egy szabadelvű párti képviselő megválasztása által valahára oly útra tért, mely jól felfogott érdekeivel összhangzatban van? Egyseseket említsék? Ez sem észélyes, sem igazságos eljárás nem volna; mert az érdem az egy szívvel-lélekkel működő egész párt. Hisz megyénk közelebből elhunyt koszorús költője is örökbecsű költeményében annyi jeles között képes volt-e kijelölni: „Ki volt nagyobb?“ Mi id. gr. Ráday Gedeon után a 371 szabadelvű választóra Garay szavait alkalmazzuk: „Mind hősök ők, mind férfiak!“

Végül legyen szabad egy kissé a megyében megéjtett képviselőválasztások felett is elmélkednünk. Mit észélyünk? Azt, hogy Bács-országban, Szabadkát eltekintve, az összes megválasztott képviselők — két nemzetiégi párt kivételével — a szabadelvű párt rendületlen hívei. Hisz ez még soha sem volt így. „Welche Wendung durch Gottes Fügung?“ Minden, de minden azt sejteti velünk, e megye minden józang gondolkodású polgárának szíve azt súgja, hogy hazafisá-

gunk, kormány iránti hűségünk azon törhetlen bizalom-, feltétlen ragaszkodás- és őszinte szeretetben leli magyarázatát, mellyel e megyének minden egyes jellemes lakosa a haza legnépszerűbb, legszabadelvűbb, legnemesebb főispánja: Sándor Béla ur iránt viseltetik. Kívánjuk, hogy megyénk jólétének, felvirágzásának szentelt életét a mindenható még igen sokáig tartsa meg, még igen sokáig gyönyörködhessék Zenta város, Bács-megye s így közvetve az egész magyar haza érdekében kitünő szakértelmétől, feddhetlen jellemétől, lángoló honszeretétől az eddigiek után méltán várható üdvös működésének elmaradhatlan sikerében.

Kula, 1881. július 14.

Tekintetes szerkesztő ur!

Hála Istennek valahára rendén leszünk. Annyi küzdelem után elérkezend azon idő, midőn egy nagy nemes cél elérve leend s Kula látszólagos külsejének neomsokára egy benső szellemi érték fog fényt és tiszteletet kölönözni. Mert ugy hiszem, egy pár év múlva díszes iskolaépületek fogják hirdetni a kulai nép józan gondolkodását, mely megértve azt, hogy: „elvész a nép, mely tudomány nélkül való“ egész hévvel igyekezend az anyagi tehetetlenség okozta elmaradást a múltból a nevelés terén utánpótolni.

És honnan meritem e reményemet? — méltóztatik kérdezni. Onnan mert hallottam, hogy a kulai urbéri rendezésből befolyt s jelenleg a 100.000 forintot megközelítő összeggel rendelkezést illetőleg a legutolsó megyebizottsági ülésben határozat hozatott, miszerint az ezen összeget kezelő urbéri választmánv, mely időközben tizenegyről négyre apadt — kiegészíttessék. Elvégre is tehát a józanabb felfogás jutott érvényre egy agyvrém szülte eszme felett. Üdvözöljük az intézkedő fejeket a kulai szegény állapotban sínlődő és segélyért kiáltó közoktatásügy nevében.

Hallottam másfelől arról is említést tenni, hogy akadna Kulán ember, a ki a kulai urbéreséket arra akarja verbuválni, miszerint ezen urbéreségek az urbéreségek közötti felosztását követeljük. Meglehet, hogy megkísérti, de én nem hiszem, hogy célt érjen, mert eltekintve attól, hogy azon egy néhány forint az urbéreségek egyikét sem boldogítaná, a kulaiak elemi iskoláink jelenlegi szomorú állapotát látva s tudva azt, hogy a közoktatásügyi törvény végrehajtását továbbra is elodáznai nem képesek, magukat a nemes céltől el-tántoríthatni nem engedik. Sajnosan kell hogy érezzék a multnak mulasztásait és világos tudatával kell birniok annak, hogy mindegyikben, minden körülmények között társadalmi intézményeink sorrendben első helyre kell állítani az iskolaügyet, mert ennek fejlesztése, ápolása és felvirágztatása veti meg alapját azon értelmi öröknek, a melytől ugy anyagi mint szellemi haladásunk föltételezettik. Haladnunk kell, pedig nemzeti létünk szempontjából is, hogy azon óriási távolságot, a melyben bennünket a közművelődés terén a müvelt külföld elhagyott, minél szűkebb térre szorítsuk.

„Azon nép, melynek legjobb iskolái vannak a legelső nép, ha nem az még ma, azzá lesz holnap.“ Ezt mondá egyik francia tudós. Vessük be e szavak fontosságát mi kulaiak szívünkbe, hogy társadalmi rendeltetésünket betölthessük és ne feledjük továbbá hazai közoktatásügyünk egyik vezér férfának ama mondatát sem, hogy: „a valódi hazaszeretnek is első és főkötelessége szóval, tettel, áldozattal a gyakorlati életnek megfelelő közművelődést előmozdítani.“

Iskoláról levén szó, nem mellőzhetem, hogy egyuttal a kulai izraelita hitközségi iskolában e hó 10-én tartott vizsgáról dicsérettel meg ne emlékezzen és őszintén ki ne mondjam, miszerint a szép siker mindenkit meglepett.

Tekintve a hat osztályba sorozott tanoncoknak előadott tananyag roppant halmazát, a szép feleletek után, a melyeket hallottunk Siegel Sámuel tanító úrnak és Boskó Tirza k. a. tanítónéknak buzgó és lelkiismeretes fáradozásaiért csak őszinte elismeréssel és köszönettel tartozhatik minden igaz tanítgy barát és hálával minden szülő. Minthogy e levél szűk keretében a tantárgyakban előmenetelről külön-külön nem szólhatok, említést teszek csupán azon hazafias irányról, a melyet itt tapasztaltam és azon magyar szellemről, mely ezen iskolában a tanítást átlengi. Örömmel hallgattam különösen a tanoncoknak a magyar történelem és alkotmánytanból adott kitünő feleleteit és a jelen volt vendégek által e tárgyaknál tett számtalan kérdésekre jött szép tiszta feleletek után azon meggyőződésre jutottam, hogy az ezen tantárgyakat előadó Boskó Tirza k. a. növendékeinek a lefolyt tanéven át azokból értelmes és kiterjedt magyarázatot tartott. Ezen genialis fiatal tanítónő, aki a szabadkai állami képezdét kitünő sikerrel végzötte, s ki elméleti fényes képzettségénél fogva pályájának díszére válik, nemes hivatásának már a gyakorlat első évében is szép sikerrel felelt meg. Nyujtson neki ezen nyilvános elismerés továbbra is nehéz pályáján lelki erőt és kitartást, hogy szép tehetségét a haza, a nemzet és szülők örömeire sikerrel érvényesíthesse. Figyelmünket meg-ragadták továbbá a leány növendékek szép kézi munkái, mire őket szintén Boskó Tirza k. a. oktatta. A vizsgát végül magyar szavallatok és magyar hazafias ének zárta be.

Azzal a gondolattal és óhajattal távoztam a vizsgáról, hogy bárcsak az antisemiták valamelyike jelen lett volna annál. Bizonyára be kellett volna ismernie, hogy nem a zsidók germanisálnak bennünket, hanem ők magok magyarizálják magukat, miután gyermekeik csak annyit tudnak németül, mint akármelyik kunsági magyar iskolás gyermek.

Ha a magyar zsidó iskolák mindenike a kulaihoz hasonló magyar szellemben képezi növendékeit, akkor e tekintetben csak gratulálhatunk magyar zsidóinknak.

A kulai zsidó iskolának magyarosítása különben Boskó Antal Mór barátunknak szolgálat első sorban érdemeket, ki annak két év óta gondnoka levén, e tisztét csak azon szoros feltétel alatt vállalta el, ha abban a tanítás magyar nyelven történik.

Óhajának elég tétetvén, nem szűnik meg ma is,

annak vezető...
Vegy...
kalm...
esetle...
és azo...
a viz...
dásra...
járva...
állati...
rothad...
Az áll...
szervi...
sót és...
vegyül...
ból áll...
egyszer...
gázal...
az an...
mely n...
bomlás...
lyek...
amides...
gálat...
kiesiny...
lyeket...
kísérő...
tudomá...
donké...
nemek...
levegő...
mind n...
szakok...
E...
tapad...
nak, al...
megsa...
sére a...
együtt...
lyek a...
A...
hasztó...
kok an...
a hull...
C...
vező f...
rodhati...
mely s...
chemia...
tekhez...
idéz e...
E...
tekben...
stb.) és...
okí üs...
téltek a...
lőleg...
mint p...
tüknek...
igen te...
tegsége...
a rotha...
melyek...
megese...
E...
szélyen...
kább k...
lom ar...
testébe...
Hogy e...
gyobb...
hadó a...
nyezik...
vannak...
az em...
bakteri...
embers...
A...
gőzalak...
ammon...
véve ch...
nagyba...
E gáz...
csatorna...
lak lika...
rognak...
észrevel...
ben alig...
megtört...
val elfo...
kely me...
vezetik...
mas gőz...
kölesi r...
Rég ne...
Új iesz...
Ugyan...
Jött-e...
Legel-e...
Vagy...
Akhor...
Hogy a

annak ugy szellemi mint anyagi tekintetben buzgó vezetője és pártolója lenni s e mellett hazafias kötelesség érzetből évenként a helybeli más felekezeti iskolákat is szép pénzsegélyben részesíteni. Sok ilyen zsidó hazafit a hazának és nemzetnek!

Gyapai.

Hódsság, 1881. július 8-án.

Vegyteni adatok a fertőtlenítő szerek ismeretéhez.

Nem lesz érdektelen ha az ideji vízenyős év alkalmával dr. Thau egyetemi tanár ur adatai után, esetleg felmerülhető járványos betegségek keletkezését, és azok elleni fertőtlenítő szereket ismertetem.

Mint ismeretes, az állati hulladékok a nedvesség, a víz jelenléte által kiváló hajlammal bírnak a rothadásra. Az újabb vizsgálatok kiderítették, hogy némely járványos betegség terjedése oki összefüggésben van az állati hulladékok rothadási folyamatával, kivált ha a rothadás a lakások közvetlen közelében megy végbe. Az állati hulladékok nagy mennyiségben tartalmaznak szervi vegyületeket és különféle sókat, főképen konyhasót és phosphorsavas földet. A bennük foglalt szervi vegyületek szén-, hidrogén-, oxigén-, nitrogén- és kénből állanak. E bonyolódott vegyületek a rothadásnál egyszerűbb vegyületekké bomlanak szét; ezek egyrésze gázalakú, ilyen a szénsav, hidrogén, nitrogén; továbbá az ammoniak, kénhidrogén és kénammonium gőze, mely három utóbbi rendkívül kellemetlen szagú. A bomlási termények más része pedig szilárd, vagy folyékony, és nem jelentéktelen részük nitrogén tartalmú amidek és sók. — A rothadó tömegek gőcsövi vizsgálatából kitűnt, hogy azok telve vannak rendkívül kicsiny élő lényekkel, rothadási baktériumokkal, melyeket a természetbúvárok eleintén a rothadás véletlen kísérőinek tartottak, de a melyekről jelenleg a vegytudomány kiderítette, hogy ezek a rothadásnak tulajdonképeni okozói. — Számos vizsgálatok után valószínűnek látszik, hogy a rothadást előmozdító csirák, a levegőben végtelen finom részecskében uszkálnak, és mind mennyiségükre, mind minőségükre különféle időszakokban változók.

E csirák lassanként különféle tárgyak felületére tapadnak, és ha kifejlődésükre alkalmas feltételek vannak, akkor aránylag igen rövid idő alatt rendkívül megszaporodnak. Legalkalmasabbak a csirák kifejlődésére a nitrogén tartalmú szervi vegyületek és sók — együttes jelenléte; — tehát épen azon anyagoké, melyek a rothadásnál jelen vannak.

Az állati hulladékokra eső csirák azokon rothasztó szervezetekké fejlődnek ki, és mivel a hulladékok anyaga nekik táplálékkul szolgál, rövid idő alatt a hulladékok rovására rohamosan szaporodnak.

Cohn számítása szerint egyetlen baktérium, kedvező feltételek mellett 2 nap alatt 281 billióra szaporodhatik. Már régebben felállíthaták azt a föltevést, mely szerint többféle fertőzői betegséget, nem valami chemiailag ható mérget, hanem a rothasztó szervezetekhez hasonló lényeknek nagyban felszaporodása idézi elő, az élő testben.

E felgás lényeges támaszt nyert azon észleletekben, melyek a járványos betegségek (kolera, typhus stb.) és a talajban történő rothadási folyamatok közt oki összefüggést derítettek ki. Ambár szigorú bizonyítékok az egyes betegségekre nézve még nincsenek kellőleg megállapítva; — némely betegségeknél azonban, mint pl. a lőpénénél, már csaknem teljes kielégítőnek tekinthetők. Ezen alapokon kutató búvároknak igen tekintélyes része hajlandó a járványos-fertőző betegségek (kolera, typhus, pestis stb.) okául saját szerű, a rothasztó szervezetekhez hasonló lényeket tekinteni, melyek az élő testbe bejutva, ebben kifejlődnek és tömegesen megszaporodnak.

E nézetet elfogadva, világos, hogy a fertőzés veszélyének a különben is fogékony egyének annál inkább ki vannak téve, minél inkább meg van az alkalom arra, hogy a fertőző szervezetek csirái, az egyén testébe a táplálkozás vagy légzés szervein át bejuttatják. Hogy ez ott eshetik meg legkönnyebben és a legnagyobb mértékben, hol a lakást környező talajt, rothadó anyagok és bomló termények a levegőt beszennyezik; — ily helyeken a legkedvezőbb feltételek vannak arra, hogy járvány idején a fertőző anyagok az emberi testbe bejutva, előleg egyesek, később a baktériumok tömeges és gyors szaporodásuk által az emberiségre nézve tömeges és gyors halált okoznak.

Az állati hulladékok rothadásánál fellépő lég- és gőzalakú bomlási termények pl. a kénhidrogén és kénammonium nem csak iszonyú büszkek, hanem magukban véve chemiai sajátágaiknál fogva kicsinyen ártalmasak, nagyban pedig az emberi szervezetre veszélyesek. — E gázok és gőzök részint az árnyékszékekől vagy csatornákból közvetlenül, részint a talajon vagy a falak likaesain át folyvást a lakott helyiségekbe szivárognak, e gázok és gőzök esékely mennyiségben alig észrevehető büzt árasztanak szét, melyek szervezetünkben alig észrevehető hatást gyakorolnak; ha pedig megfontoljuk, hogy többn ire zárt levegőben munkával elfoglalt egyének, éveken keresztül bármily esékely mennyiségben élvezik e gázokat, végre is szervezetükben olyannyira összehalmozódhatnak ez ártalmas gőzök, hogy végre egészségi és ezzel együtt erkölcsi nyomort eredményez.

Gritzmann Károly,
gyógyyszerész.

Gondolatok hazamenés előtt.

Rég nem voltam falun. — Hogy vannak azóta?

Új lesz-e vagy most is a régi a nóta?

Ugyan kiment-e már módiból a suba?

Jött-e új kaputos lakni a faluba?

Legel-e sok malac a templom udvarán?

Vagy azóta be is kerítették talán?

Akkor szegény libák lesketik a rácson,

Hogy a veréb-szarka egy szem epret rázson!

No már ez kár volna! Az olyan szent térnek

Jobb, ha mindenfelől könnyen hozzá férnek.

Nekem azért volt jó, mert — hogy mondjam? — rája

Hajlott ki a kertből a pap szilvája . . .

Baktort sohse tartott a jó öreg lelkész,

Mert ugy a szilva is, meg a bér is elvész;

Azán falun nem is az éjjel veszélyes:

Xappal lophadják el, ami tilos-édes.

Mert aratás közben, holdvilágos este,

A gyümölcsös köré tiz is kiáll lesbe,

De ha egy közel ér a megrakott fához:

Rá a többi kilenc már tolvajt kiáltoz.

Az előtt nem is volt kerítés a kerten,

Út a szőlőbajuszt sokat megpedertem;

Most körülárkolták még a temetőt is!

Hazuról kell inni még lapdverőt is!

Bizon, bizon, lám, a szegény diákokra

Elkútyul az idő, romlik fokrul-fokra;

Az előtt oda is szabad bejárás volt,

Egy-két keresztfaért a csösz meg se látott.

Hanem aki ki mert egy szál répát ásni,

Azt biz meghergette a sirásó bácsi;

Ha kenderbotjával jól bokán találta:

Annak csak azt mondta: »Kő pörös saláta?«

Uri fiút persze, hogy megütni nem mert,

Nekünk csak igerte azt a fájós kender,

Kilökött — s azután mondta: majd kidoblak!

S még hozzá feladott a pereceptornak.

Szegény André mester, az Isten nyugossa!

Nem volt dorgájának se vége, se hossza,

Sőt azt se tartá, hogy — üdv a haladásnak! —

Xines a nevelésben helye a virgácsnak.

Ezt még csak kibirtuk, hanem a hadt el hadt

Csak ott kezdődött, ha hívünk haza elhat,

Pedig hát elhatott . . . mert bizott hegyébe

Út fogott a mester vendégnek — ebédre.

Beszeg más olyankor szűkölt, de biz én nem;

Út se koptaltam én papiros metélten:

A legjobb talatot ép a mester lánya

Nekem lepta félre. — Tudta, mért csinálja!

Hanem aztán mikor este haza mentem,

Út már nem ment ügyem olyan könnyű rendben,

Mert édes apám várt a kapuféljúnál;

Mi volt a kezében — könnyebb a talányál.

Most régen nem látott — talán majd nem ver meg . . .

Hiszzen viséletben nem vagyok rossz gyermek,

Út meg pártol anyám, ha mondja, hogy: Hítrány

Biz ott édes fiam, ez a bizonyítvány.

M. I. L.

A SZERELEM RÓL.

Közi: Blitz Sándor.

A szerelemnek sokféle definiója van; a fiatal-ság élesztőjének, az élet velőjének, a fiatal gondolat-raj méhkirálynőjének nevezi Jean Paul; a restek foglalkozásának, a harcok szórakozásának, a fejedelmek gátszékijának nevezi I. Napoleon; szenvedély, mely uralkodni akar, rokonszenv, vonzalom olyan mysteriumok után miket szeretünk, így definiálja La Rochefoucauld.

Ha a szerelem keretébe ama vonzalmat is akarjuk szorítani, mit a barátság neve alatt ismerünk, akkor a kedély erejének nevezhetjük; képesít annyira kivetkőzni önszeretetünkől, hogy mások baján vagy szerencsén ép oly élénk részt tudunk venni, mint a sajátunkén, mely annyira is fokozódhatik, hogy szeretetünk tárgyának szivesen áldozzuk fel egész létünket.

Ha a vonzalmat, a háladatosságot stb. a szerelem modificatióinak tekintjük, be kell ismernünk, hogy gyermekek sőt állatok is képesek szeretni. De szenvedélyes szerelemre csak akkor vagyunk képesek, ha testalkotásunk tökéletesen ki van már fejlődve. Ha a test felépítésére szükségelten kívül mint egy feleslegét az életerőnek érezzük magunkban, feléled bennünk az ösztön e feleslegét az utónemzedékre átörökíteni. Ezen tisztán physikai eljárásról, mely természetesen egész lelki életünk reagál és ebben mint éltető elem működén, sok köteve tartott erő szabaddá tesz, még egy másik eljárás áll közvetlen összeköttetésben.

Ha ezen átmenet ugyanis megtörtént, ha saját önünk tökéletességét elérte, ezen énnel kevesebb ápolásra, kevesebb gondra és szeretetre van szüksége mint azelőtt. Míg képességünk szeretni tökéletes kifejlődött-gyünkkel fokozódott, önszeretetünk nem nyújt életünknek már elég tartalmat — nem elégít többé ki. És beáll ilyenkor egy különös jelenség; erőt vesz kedélyünkön egy tárgynélküli vágyódás, valami homályos izgalom, egy sejtelenül nyugtalanság; az önszeretet ez, mely szabadulást akar, amit el is ér szeretetének egy más éure való átruházása által. Ebből

következik, hogy minden szerelmet a szerelemre való szükség előz meg. Ezen szükség nagyobb badarságokat követtet el velünk, mint maga a szerelem, mert nyugtalanná tesz és vajmi könnyen elcsábít vonzalmunkkal oly egyént megajándékozni, mely vagy méltatlan szerelmünkre, vagy pedig nem bír azon tulajdonságokkal, mely a mienkével egyesülve ama szép összhangzatot adja, mely az igazi, valóban boldog szerelemhez mulhatlanul szükséges.

Ezen tulajdonságok épenséggel kell, hogy a mienkével egyenlők legyenek, sőt két lélek harmoniájára nézve ugyanazon szabályok látszanak uralkodni mint a zenélél. Bizonyos összhangzat kell hogy létezzék, különben diszonzantiát ad; de bizonyos hasonlaltság is szükséges, különben egyenhangok de nem accordok keletkeznek. Az egyértelműségtől függ szívünk vonzalma, de a hasonlaltság lelkimozzalmunkat, mely minden szenvedélynek alapját képezi, nem engedi elszenderegni, táplálja, fenntartja és fűszerezi a szenvedélyt.*)

Hogy a szerelemre való szükségérzetünk gyakran téves és hamis választásra csábít onét van, mert képzeletünk az egyént, kit a véletlen vonzalmunkkal szembe hoz, a képzelt szép tulajdonságok egész halmazával ékíti fel, úgy hogy szeretetünk tárgyában tulajdonképen nem azt szeretjük ami, hanem főkép azt, amivé mi azt tettük. Előbbutóbb be kell aztán az időnek következnie, melyben a való áttör az önalkotta fátyolunkon, és ha aztán ezen valóság leg-alább főbb mozzanataiban vizsgálatunknak nem áll helyt, szomorú kiábrándulás és csalódás áll be.

Helytelen választásunk további okozója gyakran: a hiúságunk. Mily gyakran történik, hogy vonzalmat tanúsítunk valaki iránt azért, mert észrevenni véljük, hogy ez a valaki érdekel velünk viseltetik irántunk. Ilyenkor a háladatosság érzetét, mellyel kielégített hiúságunk tudata eltölt, elég tévesen a szerelemmel tévesztjük össze. Ez főleg a hölgyekre nézve veszélyes, kiknek elég gyakran minden igyekezetük oda van irányozva, hogy tessenek. Mert az irántuk tanúsított figyelem sokszor nem egyéb egy csábítéknél, melyet hiúságunknak vetnek oda, hogy erényüket fogják meg rajta. És a nőknek sok ballepése kevésbé erénytelenségből ered, mint inkább a vak könnyenhiúságból és nemüknek ama gyengéjéből: hogy mindenáron tetszeni akarnak.**)

Különös, hogy a szerelem, dacára hogy az önszeretet megtagadása, korlátozása, gyakran az én megsemmisítéséből áll (gondoljunk csak a szerelmi öngyilkosságra), oly mértékben lesz követelő és önző, mint a mily mértékben lesz szenvedélyes.

Ennek magyarázata talán a következőben fekszik. A szerelem az önszeretnek egész vagy részbeni átruházása egy más egyénre, amely odaadás azonban ama biztos tudat, vagy legalább sejt-lemszerű várakozás alatt történik, hogy viszonzást nyerünk véle. Minél nagyobb odaadásunk, annál nagyobb viszonzást várunk, ezen viszonzás csak a viszontszerlemben felelnek. Minél nagyobb szerelmünk, annál szenvedélyesebb viszontszerelmet várunk. Talán csak egy szerelem létezik, mely ment az önzéstől, és ez a szülőknek gyermekeik iránti szeretete, de ez is csak addig, míg ez utóbbiak kicsinyek. A szükség, nem csupán szeretni, hanem szeretetnő is, legnagyobb boldogságunknak ép ugy kútforrása, mint legkésőbb nyomorúságunknak. Az igazi nemiszerelemnél a pillanat, melyben szeretetünk tárgyának viszontszerelme felől biztosságot szerzünk magunknak, földi boldogságunk édene. E perctől fogva mintegy magasabb lényeknek tartjuk magunkat, minden tehetségünk rendkívülig emelkedik, nem csupán intellektuális, hanem erkölcsi tekintetben is. Mert ki képesebb melegebb szánalomra, szívélisebb örömmegosztásra, nagyobb önfeláldozásra; ki később segíteni, vigasztalni, oltalmazni; kinek van több érzeke a szép, a jó, a magasztos iránt, ki undorodik jobban minden alacsony, durva és aljastól, mint a boldog szerelmes? Ugy tűnik, mintha nemes szerelmünk tisztulási processusán természetünk minden ferde tulajdonsága elillanék.

Az ami a szerelem boldogítását oly nagygyá teszi, nem csupán a viszontszerlemben fekszik, hanem a szerelemmel járó actív gyönyörben is. Természeti képességünk vagy erőnknek minden aktivitása különös élvezettel jár. A költőnek, a művésznak nincs nagyobb gyönyöre, mint a költői v. művészi teremtés, a munkásság embere buzdul általa és kitartást merit. A szerelem a kedély ereje, és auctoritása mindenesetre nem a legrosszabb.

Vannak, akik minden nemeset és szépet ami az ember keblében lakozik, a sárba szeretnék rántani. Ezek szerint még a szükkölködőknek is önnön kedvünkért segítünk. Mert — ha valakit szenvedni látunk, velünk született gyengeségből vele szenvedünk, de nem akarunk szenvedni, azért segítünk. A szerelem — szeritők — gyönyört nyújt számunkra, ha nem nyujtana, mindenesetre abba hagyóok.

De ha igaz is, miszerint minden vonzalmunk élvezettel van egybekötve, semmiesetre sem állhat, hogy az élvezet célja ezen vonzalmunknak. Szeretni gyönyör, de nem a gyönyör kedvéért szeretünk, különben kedvünk szerint tennők azt, ami pedig nem áll. Mi határozza meg szeretetünket? Mindenesetre szeretetünk tárgyának természete. A szerelemnél a lélek mintegy önmagából kikél és egy másíkba megy át. És ez nyújt neki gyönyört, ezen saját énjének odaadása, ezen önfeladottság ezen életnek egy másik lélek általi megkettőzése. Képzelmük csak el, hogy a lélek ez odaadásnál a szerelem előnyeivel: azonnal meg van törve a varázs — a szerelem nyujtotta gyönyör oda van. Ismét saját énnelkel állunk szemben — némaság és pusztaság környez ismét; a szomorú én önmagára marad szegényes örömeivel, kitölthetetlen unalmában, szintelen élvezében. Igen a szerelem gyönyör, de csak ugy, ha öszintén és igazán szeretünk. A gyönyör magából az életből folyik; az élet jele és hatása, de nem annak célja.

Ha a szeretettség szükségérzete szeretési képességünkkel egyenlő arányban áll, akkor a viszontszerlelem hiányánál mindenesetre az a legnagyobb, a ki

*) L'amour aussi bien que le feu ne peut subsister sans un mouvement continu, et il cesse de vivre, dès qu'il cesse d'espérer ou de craindre. La Rochefoucauld.

**) La vanité perd plus de femmes que l'amour. M. de LaFland.

legjobban tud szeretni. Azon emberekben, kik szerelemből melancolicusokká, örülteké lesznek, mindenestre roppant érzelmek kell hogy lakozzék. Hideg egoista még sohasem ölte meg magát szerelemből.

Az emberek, kik nagy szerelemre képesek, okvetlenül szerencsétlenebbek is kell hogy legyenek, mert nem elégednek meg csupán viszonzás nélkül, hanem az övéikhez hasonló kívánnak. Titánok a szerelemben pedig aránylag csak kevesen vannak. És tán ép azért szenved gyakran az érzelmdús ember, mert ezt tekinteten kívül hagyja. Ha meggondolnók, miszerint a szeretés maga is talantum — melyet igen egyenletlen mértékben osztott el a természet az emberek közt, sokkal ritkábban panaszkodnánk mások hidegségén. Ilyképen ép oly joggal vádolhatnók azt, aki nem született költőnek.

Az egyik félnél tapasztalt hidegség annál sujtóbb a másik félre, minél melegebben szeret ez és minél forróbb viszonzásért vár. Előbb-utóbb szemrehányásokkal fogja illetni hidegsége miatt. Ha ily kifakadások többször fordulnak elő, biztosra veheti, miként e szemrehányásokban van valami igaz, és az — feltéve, ha természetűl fogva jó ember — arra kell, hogy készítse az illetőt, miszerint magába térjen és gondolkozzék miként elégíthetné ki a másikat. Ez tán legjobban hűség és lelkiismerete követelményeinek elégítése által eszközölhető ki: A zsugori nem másíthatja meg egyszerre természetét, hogy szívösen adományozzon, de azért mindenestre adományozhat. Ha gyakran ad — bele gyakorolván magát, könnyebben is fog adni és idővel annyira viheti, miszerint örömet lel az adományozásban. Ép úgy az ember, ha kezdetben tán csak a kötelesség szavának tesz eleget, ez később kellemes szokássá válik, a veleszületett természet megmásl, a kezdetleges hiba erénynyé fejlődik.

Tagadhatlan, hogy a legfőbb szerelemnél sem szabad bizonyos gyengédséget, figyelmet tekinteten kívül hagyni. Ha ezt egészen elmellőzzük, megvonjuk az intimitástól ama varázst, ama finom gyengédséget, melynek hiánya a mívelt embert oly kellemetlenül érinti.

Ha csak külső formalitások körül forog is, mégis nemesebb jelleget kölcsönöznek ezek a szerelmi köteleknek. Az ősi barack harmatos leple nem gyümölcs, és mégis mennyit veszít szépségéből, ha nincs rajta. Sőt holmi civódások vagy összekoccanásoknál — melyektől a leggyengédebb szerelem sem ment — itt sem szabad a külsőségeket tekinteten kívül hagyni. — Hányszor történtek, hogy a kibékülés egyszerű kis udvariasság által helyreáll. Nem egyszer egyesített egy formászerű „jó napot“ meghasonlott szívét, kik áhitozának kibékülni, de hiu büszkeségből vagy gyermeki dacból vonakodtak az első lépést megtenni, kibékültek mert a hallgatás jege meg volt törve. Mennyi öröm és mennyi szomorúság függ életünkben ily csekélysegektől. Valóban bámulatos nézni, miként kinözik egymást szerető emberek ily gyermekiességekkel. Mintha valami sötét végezt kergetné őket egymás boldogságának gyilkosa lenni, valami kegyetlen gyönyörrel dunnak egymás szívében. Ők, kiknek mindenkéhez van egy szíves szavuk, kik még az állatnak sem tudnak ártani, épen egymást gyötrik, találékony csipősegekkel. Nem higgadt meggondoltsággal, hanem csak vak szenvedélyben teszik ugyan, de a sebek azért ép úgy fájnak. Pedig mily boldogok gyötrik, ha egyetértésben, békésen és szeretve egyesülhetnek! Mily szép — mondja Bremer — és akik szívből szeretnek, tudni is fogják — a félreértés, a kölcsönös szenvedés percei után, ismét megbékülni és szeretni, és ama meggyőződést nyerni — mely a pokol hatalmával dacol, mely a földet édenre varázsolja — a meggyőződést, hogy szeretjük egymást, hogy egymáséi vagyunk, hogy semmi a világon nem fog többé elválasztani bennünket, kik való és isteni szerelemben egyesültünk egymással — oh ez a meggyőződés földi boldogságunknak koronáját teszi fel.

Talán alig van valaki, ki nem érezte volna át a szeretetünk tárgyától kényszerült elválás okozta szomorúságot, mily fájó továbbá szeretettünk a halál által elveszteni, mily borzasztó a hűtlenség, szomorú szerelmünk csalatkozása v. megszokottság következtében elveszteni. A szerelem leghalálósabb ellensége — mondja Bulwer — a nem szerencsétlenség, a féltékenység, a düh vagy más egyéb mi szenvedélyből ered; a szerelem leghalálósabb ellensége — a megszokottság. J. Paul is azt állítja, hogy a szerelem többször hal el bőségéből, jóllakottságból mint hiányból.

Bajos meghatározni mi rosszabb: a szerelemnek hirtelen vége-e valami catastropha által, vagy annak lassankénti elhalása, elhidegülése, annak akadály nélküli birtoka, az illúzióinak eloszlása által. Az egyik halál, gyors betegség következtében, a második chronicus baj általi elhalás. Előbbi tragicus lehet, utóbbi mindig csak szomorú. Előbbi az orkán vagy a földrendés dühével ragadja meg a szenvedélyes szívet, mely alatt vajmi gyakran romokba dől, az utóbbi rág miként a fereg.

Vajjon egyszer szeret-e az ember igazán életében, avagy többször is képes szeretni. La Bruyère az előbit hiszi. Laube az ellenkezőt, az állítja, hogy az első szerelem azért gyakorol oly rendkívüli hatást kedélyünkre, mert e benyomás új előttünk; ép oly erősen térhet vissza, csak nem tűnik fel oly hatalmasnak, mert hiányzik már az újság hatása.

Ez mindenestre „első“ szerelmünk természetétől függ, vajjon az volt-e az igazi. Ha nem, még késő korban is képes szenvedélyes lángra gyulni szívünk. A szerelemnek oly különféle faja van Wieland szerint, hogy nem lehetetlen 3 vagy 4 egyént ugyanazon időben szeretni anélkül, hogy csak egyikük hűtlenség felül panaszkodhatnék. Hanem ezek közül mindenestre csak egy az igazi.

A szerelem boldogítását az idő hatása ellen szeretetreméltóság által őrizhetjük meg. Ennek egyszerű definíciója: aki méltó, hogy szeretessék. Ennek alapja az erkölcsi érték, de nem kizárólagos eleme, mert e szerint minden tisztetreméltó ember egyszersmind szeretetreméltó is kellene, hogy legyen. Ez pedig nagyon gyakran nem áll, mert a száraz erények mellett eltűnik minden vonzó és kedves, úgy hogy gyakran inkább visszataszítanak mint vonzanak.

Ragyogó szellemi képességek nem okvetlen feltételei a szeretetreméltóságnak. Mert van elég feletté szellemű ember, ki nem szeretetreméltó, holott gyakran találunk kedveseknek olyanokat, kik nem brilliornak valami észnagság által. Mindenestre kell az észnek bizonyos mértéke, mert még sohasem hallottam szeretetreméltónak nevezni azt, ki egyáltalán ostoba. Testi szépség, sympathicus külső tetszik, de szintén nem okvetlen feltétel. Azt a férfiak igen jól tudják, hogy tökéletes szépségű nők gyakran egész hidegen hagynak, holott egész közönséges szépségek elragadhatnak és örökre lebilincselhetnek.

A míveltség talán feltétlen kelléke a szeretetreméltóságnak. Legalább sohasem jutott még eszébe valakinek egy míveletlen embert, legyen az bármily érdekes, szeretetreméltónak tartani. A nők szeretetreméltósága míveltségével fokozódik. Persze hölgyekről van itt főleg szó, mert a férfinek rendszeren több és másnemű dolga van, minthogy szeretetreméltó lehessen. A hölgyek kell hogy ilyenek lenni akarjanak, míg a férfiak csak mellesleg és egész önkénytelenül mutatkoztathatják szeretetreméltónak, ha nem akar léha tetszelgőnek feltűnni.

A férfinek uralkodó szenvedélye — a dolgok rendszeres menete szerint — a tetszomj, a hölgyé a szeretet. A férfi, ki szeretetreméltóságon nyargal, ép oly természetellenes, mint a nő, ki becsavagyó. És rendszeren a tetszavagyó férfi nőies férfi, a becsavagyó hölgy férfias nő, az egyik oly megvetendő mint a másik vissza-tetsz. A szeretetreméltóság alapja a lelkijóság, mert csak így találjuk a nőket jóakaróknak, résztvevőknek, szolgálatkészeknek, előzékenyeknek, élénkek és csevevőknek. Kinek megnyugtatóra, szószólásra, vigaszra, buzdításra van szüksége, az forduljon bátran egy szeretetreméltó hölgyhöz — természetesen értem alatta az igazi szeretetreméltóságot, mert helyesen jegyzi meg Janet a „La philosophie du bonheur“ c. munkájában, hogy gyakran rejtőzik a külsőnek csábereje alatt tökéletes szívtelenség.

Mindenki tudja mily erkölcsi befolyással bír fiatal emberekre mívelt és szeretetreméltó hölgyekkel való érintkezés. Ez főleg a szeretetreméltóság alatt nyugvó jószágok és gyengédségnek varázsától függ; ez nemes hölgyeket a tisztaság, gyengédség és magasztosság légkörével vesz körül, mely elől minden durva és aljas elbuvik, mely a legnagyobb impertinenciának imponálni képes.

A szeretetreméltóságnak szükséges ingredienciája úgy hiszem — csekély mértékben a hűség is.

Mert az, hogy sok igen derék embert, ki csakugyan megérdemelné, hogy szeretessék, a szó tulajdonképeni értelmében szeretetreméltónak nem találunk, abban fekszik, hogy azok — vagy figyelmetlenségéből, vagy mert méltóságuk alatt fekvőknek tartják, egyáltalában nem is igyekeznek arra, miként kedveltek legyenek. Aki pedig nem csupán szeretetreméltó lenni, de ilyennek feltűnni is akar, az kell hogy tetszeni is akarjon, ez pedig csak hűséggel érhető el. Csak a hűség tereli figyelmünket bizonyos látszólag csekélységű külsőségekre viseletünkben magunktartásában, mely tetszést szül és mely mívelt és szolid izlésünket elárulja. Persze sehol sem lehet annyira félszességbe esni mint ép itt, és így könnyen lehet a szeretetreméltó nőből kacér, ép úgy mint a tett- és dícsavagyó férfiből intrigant és egoista.

Miként a nemi szerelem, ép úgy fejlődik keblünkben a barátság, ama titkos és önkénytel fellepő szűkségérzetből, hogy saját énként szeretetből kivételköze a szeretetet egy másik lény szeretetével egybeolvassani igyekezzünk, amelyhez főleg a közlés, a keblünkben titkosan derengő megmagyarázhatatlan érzetek közlési vágya kényszerít.

Mindenkinek, aki fejlődési történetére kis visszapillantást vet, eszébe fog jutni, hogy ifjú korának kezdő éveiben miként dűlt és tombolt keblében; mily dagadó érzet árasztá el, midőn az önálló elmehasználás első sikerült kísérleteit tevő; minő új felfedezéseket hozott neki minden új nap; minő felséges kilátások nyíltak meg lelki szeméi előtt; minő mysteriosus titkokat kezdett sejtteni. E gondolatok és érzetek az addigiakhoz képest oly eltérők, oly gyengédek, hogy féltéken rejtjük magunkba, hogy alig merjük azokat magunknak bevallani. Ez azon idő, midőn titkon a legelső poéticus kísérleteket tesszük, midőn — ha nem is rendszeresen bölcsekedni, de mindenestre, filosoficus problémák felett phantáziálni kezdünk. És minő részvéttel, minő ifjú pajzansággal tesszük azt! És amit e csendes gondolatharabban, a phantáziának e kezdő röptü kísérletében, az érzelmeknek a homályos gyermeki álomból való kibontakozásában teremtünk: mindez közlés után áhítozik. Azon kérdés merül fel bennünk: egyedül állok e gondolatok, ez érzetekben! vagy tán mások is ép úgy éreznek és gondolnak! És keresünk ilyenkor egy kebelt, melynek elmondhatjuk mindazt, ami bennünk él, és többnyire a véletlen vezet ilyenre. Az ilyen gondolat és érzelmi közlésből ered aztán a barátság, ép úgy mint a szerelem.

A szerelem végtelen horderejű az egész világformálomra, hatalmas mívelődési elem, a társadalmi erények, a humanizmusnak forrása. Miképen fejlődhetnék művészet és tudomány, ha szeretettel nem esatlakoznék ember emberhez. Kisebb vagy nagyobb foku képességünk a szeretéshez — mert említém, hogy a szeretni tudás is talantum — attól függ, miként tudunk többé vagy kevésbé önzésünkben kivételközni. Ha ennek psychologiai szabályok szerint nem kellene így lennie, a tapasztalat meggyőzne, hogy csakugyan így van. Persze úgy találjuk, hogy az önzők rendszeren többre viszik — az ember tehát saját érdekében a szeretéstől el kellene hogy szigetelje magát; de sohasem feledjük el, hogy az egoista lelkinyugalomhoz és vig elégedett kedélyhez sohasem jut. Az ügyesség boldogságunkat teremteni, alkotni a boldogság önkényszerinti fellépésével majdnem fordított arányban áll.

Nem tagadható, miként ép oly mértékben vagyunk megsebesíthetők, tehát ép oly mértékben kell szenvednünk, mint amily mértékben nagyobb a képességünk a szeretéshez, és amennyivel nagyobb szükségérzetünk a viszonzásra. Mert a szerelem által többszörösítjük mintegy énként, nagyobbítjuk lételemünket, és a szenvedéseknek ezáltal nagyobb céltáblát vetünk, pedig a szerencsétlenség kitűnő céllövész.

Tudjuk, mennyit tűrhetünk el, ha bennünket üldöz a balsors, ha saját mellünkkel kell csapásait felfogni, de mily érzékenyek vagyunk azon sujtások iránt, miket azoknak kell eltűrni, kikkel a szerelem képes által egybe vagyunk olvasztva. Jól ismert Salamon az emberi szívet, midőn a gyermekért civakodó asszonyoknak vitáját bevégezendő kardot hozatott, hogy a gyermeket ketté vágassa. A szerelem sikoja vajmi hamar felfedezé az igazi anyát. Hány ily symbolicus kard fenyegeti azokat az életben, kiket a természet jó és érzékeny szívével áldott meg. Gondoljunk azon fájdalomra, melyet halál, elválás, árulás, hűtlenség okoz! Szinte azt hinné az ember, hogy a hideg egoisták jobban vannak, mert a jobbik részt választák maguknak. Ez csak úgy látszik, mert mennyi gyönyört, mely a szerető szívet égbe emeli nem ismer, nem is sejt az ilyen egoista! Ki örömet akar, fájjaljon is érte. Kinek esze van, annak félnie kell, hogy elvesztheti — azért boldogabb-e az, kinek nincs mit elvesztenie. Ép úgy lehetne mondani, hogy jobb nem is élni, mert így nem kell meghalni. Ki magába zárkózik, elzárja magától az élet gyönyöreit. A legokosabb önszeretet az, mely a legtöbb életet igyekszik önmagának szerezni, mert boldogságunk mindenestre élveink számától függ. Vonzalmainkat kitágítani annyit tesz, mint élveinket szaporítani, az önszeretet érdekében fekszik tehát másokat szeretni — nem azon bizonytalan és eltűnő előnyök által, miket másoktól várhatunk, hanem azon gyönyörű és maradandó gyümölcsök által, mik a mások iránti vonzalmunkból erednek.

Említém, hogy a szerelem ép úgy lehet legnagyobb boldogságunknak, mint legnagyobb nyomorunknak forrása. A szerelem sok embert tett már boldogtalanná, örültt, sok embert üldözött az öngyilkosságra. A kinek a balsors szerelmében csak fájdalmat szült, igyekezzék vigasztalódni, megnyugodni. Turje el a sors csapását férfias erővel. Gondolja el mily lélekerősnek tünik fel higgadt méltósága és találja büszkeségét erejének tudatában. Azt mondja J. Paul: „A nagy erős lelkeket ép úgy követi a szerencsétlenség mint a hegyeket a vihar, de ép rajtuk török meg a zivatar és ők lesznek a lapály zivatarhárítói.“

Számtalanszor találjuk, hogy az ily fájdalom, az ily csapás magasabb szellemi és erkölcsi emelkedésünk alapmegvetője; de azért a világrt se engedjük azt akaratlanul és tökéletes indolenciával előltűnk elvonulni, a melyre főleg sentimentális és poeticus kedélyek roppant inclinálnak. Fájdalmunkat bálványunkká tenni, bizonyos kéjérzettel eszünkben dűlni, méltatlan az emberhez. Fájdalmat tűrni emberi dolog, de a fájdalommal mintegy kacérkodni, és önmaga előtt érdekesnek feltűnni a fájdalom martyrkoronájában: ez kiesínszerű hűségnek jele. Meghajolunk szabad a fájdalom előtt — de nem annak akaratlan rabszolgáivá lennünk, és még kevésbé szabad parádéslovat csinálnunk belőle.

A legelső amit szerelmi bánatunkban le kell hogy küzdjünk, az annak mérges előő édessége, melyet nagyon kedvetlenül cserélünk fel a vigasztalás és az észnek munkájával *)

Boldogtalanságunk csillapítására, bánatunk könnyítésére igen hathatós szer — mely ha nem is öli el, de fullánkjaikat mindenestre megtöri — a közlés. Akinek a legesekelebb iró képessége van, az egy regényben, egy költeményben leírhatja mi dűl keblében, és hányan vannak, kik ennek könnyebbítő hatását ismerik! Igen, igaz a költő szava: „komoly az élet, de víg a művészet!“ Göthéról ismeretes, hogy minden bánatától ilyen uton igyekezett szabadulni. Az egykor oly lelkesen üdvözölt munkája „Verthers Leiden“ kizárólag ily közlési processzusnak közönsi születését; nincs más benne mint papírra tett szerelmi bú. Különbem nem kell hogy Göthe legyen az ember, hogy egy-egy költői dolgozat által könnyítsen szerencsétlenségén. Kiki úgy ír amint tud, a hatás ugyanaz marad.

Kinek vagy kedve vagy tehetsége hiányzik bánatának ez uton való kiöntésére, az nagy könnyebbítést fog találni, ha legalább egy jó barátal közli búját. Csak a néma fájdalom veszélyes, ha alakba öltve közölni tudjuk, fullánkja már meg van törve. Oly szépek és oly igazak a német költőnek egyszerű szavai:

„Sei hochbeseligt, oder leide
Das Herz bedarf ein zweites Herz
Getheilte Freud' is doppel Freude
Getheilter Schmerz ist halber Schmerz.“

A legtöbb ember hatalmas vigasztalót talál a nagy természetben. Egy utunk távol a világ zajától — hegyen, völgyön, bokron, erdőn át, esoda hatással bír kedélyünkre. Az égfelé törő sziklák panorámája; a nagy csend köröskörül, melyet csak a fák sudarain áttűró szél suhogása, vagy a bogarak ciripelése, melyek nem törődnek az emberek bajával, a természetnek egész magasztossága megszabadítja szívünket szorulásától, a kinzó dissonanciákat észrevehetetlen átmenetben gyönyörű accordokká varázsolja át, a külső béke belsővé lesz, a természet fensége öntudásunkra emlékeztet, és hatalmunkat juttatja eszünkre, mely képes legyen minden szenvedélyünk — ép úgy bánatunk felett is uralkodni.

A természet békítő, vigasztaló és erősítő hatása, nemcsak fenségében és nagyságában fekszik, hanem tüneteinek állhatatosságában is. Mily könnyen veszítheti el az ember bizalmát bármily dolog stabilitásától, ha talán ép szerelmében, melyet a sziklál állandóbbnak tartott, csalatkozott. E hitet néma jelentőségeiben visszahozza keblébe a természet.

A természetnek hatásáról kedélyünkre szépen szól J. Paul:

„Fenséges természet! Ha téged látunk és szeretünk, embertársainkat is jobban szeretjük, és ha azokat megsiratunk vagy elfelednünk kell, te maradsz mellettünk és szemünk előtt pihensz mint egy alkonyborított hegység. Ah! lelkünk előtt, melyben az ideálok hajnalharmatja hideg szürke esővé fájult át; azon szív előtt, ahol az emberek ez élet alattomos utjain mint katacombák összeesett múmiái tűnnek fel, azon szem előtt, mely elhagyott és árva, melyet nincs e földön aki felvidítsa, azon büszke isteni előtt,

*) La douleur est injuste, et toutes les raisons, Qui ne la fatte ni point, aigrissent ses soupçons.

kit hiteltelensége és elhagyott keble örök megtörhetlen fájdalomhoz esatolt — mindezek előtt híven és vigasztalólag állsz dicső életű természet virágaiddal, bérceiddel és a vérző isteni némán és hidegen veti el a gyötrelmek könnyeseppjét szeméből — hogy tisztán nyugodjanak vulkánjaidon és tavaszaidon!

Miko Edelsheim Gyulai báró jött!

(Károlyok.)

Egy cseppet sem csodálkoztunk volna azon ha esetleg „Bácskai Naptár” jósolta volna meg, annyira tele volt vele mult vasárnap az egész város, hogy: Jón Edelsheim Gyulai! Annyira tudta azt mindenki, hogy még olyan is akadt közöttünk, aki azt nem szerbül hanem magyarul mondotta! No hát, mondja még valaki most is, hogy nem magyarosodunk!?

Utcaról-utcará, szájról-szájra terjedt a hír hogy: „Jön!”

Volt is elég szegény nebulónak miket hallani, ha nem tudta esetleg, hogy ki az az Edelsheim-Gyulai? Ki, hát maga még azt sem tudja? Hát báró is, meg császári királyi is, meg lovassági főhadparancsnok is, meg az is, a ki nőül vett egy . . .

— Ugyan mit?

— Aki nőül vett egy színésznőt . . .

— Igen, egy színésznőt, s a ki legujabban írni névre is szert tett. Nos hát nem elég ennyi?

De nagyon is elég. Talpon volt már kora délután az egész város Apraja-nagyja, öregje-ijja mind megindult ilyen szörnű nagy nevezetességű embert látni; a boltos előbb záratta a boltot, a háziasszony előbbre rendeltette meg a vacsorát, a „Vadászkürti” omnibusz ritkábban ütötte gubát; igaz, hogy a nagy hír hallatára vagy két órával előbb indult ki a vonathoz.

A sok között aztán akadt egy-egy skeptikus is, aki haszontalannak tartott ilyen „sok hű-hót semmiért.” Mikor végimentünk azon az utcán amely leginkább lebeghetett a nagy költő szelleme előtt, amikor azt írta hogy: „Hegy, völgy változnak gazdag öledben — Gizella kisasszony is kitekintett az ablakon, hogy: „mi zaj riad, mi nép tolong?” mikor aztán megtudta, hogy mind ez „miért?”, boszankodva csapta be az ablakot.

De aztán ott láttuk őt is . . . a vasutnál!

A városi park, ezen — a „bácskai” poéták által oly sokszor megénekelt menhelye és lelhelye az „elvesztett és el nem vesztett” szerelmes leveleknek . . . ez is ünnepi díszbe öltözött, az utak elegyengettettek rajtuk sem zöld, sem sárga, sem „rózsaszínű” levél „található” nem volt, azért bigyvesztik félre eperke ajkukat most a „Bácska” olvasói, mert „anélkül” a „Bácska” nem „érdekes.” Talán jövő héten nem „vesztik őket el” a park-kertész kíméletlen sörprője?

Kinos feszültséggel lesték a látni vágyók fülei az első füttyöt. Sokkal melábban, hogy úgy mondjam, méltóságosabban is zengett ez, mikor az „ki a gőzöst igazítja” megbillenté a füttyülő csapját. Megesendült a harang is, egy . . . kettő . . . háromszor, és a vonat megállt. Mély esend. A park kijárója felé tömörülnek. Lábbuj hegyen áll mindenki már és még sem látni semmit. A néma légbe nem vegyül csak legkisebbke jaj, csak egy kettőnek ajkain tyúkszem-fájdalma által kipréselt sóhaj.

Most, most fog megszólalni a zene, legalább is a „Gott erhalte”, de esend van. Most, most fog az első „eljen!” „hoch!” vagy legalább is „zsivio!” . . . de hangot sem hallunk.

— Hát hol az Edelsheim?

— Hát nem látja, ott robot már ni a kocsija?

— Az a kis köpcös, szöke?

— Ugyanaz, nos hát nem elég ennyi?!

— Nem, én többet vártam ily sokat mondó címek után!

— Mi is, mi is! hangzik százfelől.

Ily sokatmondó cím után mint ilyen e károlyoké, úgy-e többet vártak olvasó urak és hölgyek, Onök is?

— Mi is, mi is

Jean d'Or.

Szabadka, 1881. évi július 17-én.

(Saját tudósítónktól.)

Ma tartotta a palicsi fürdőben a szabadkai tornaegylet nagyszámú s előkelő közönség előtt dísztorna ünnepélyét, mely különös tekintettel rövid idei fennállására, bámulatra ragadta a közönséget, mi annál is inkább elismerésre méltó, a mennyiben nem csak saját, hanem több más ilyen klubok (a szegedi, budapesti, aradi) tagjai között is történt a vetélkedés.

A versenyek a következő rendben történtek:

I. Távolgolyó 7 kilométernyi távolságban Szabadkától Palicsig. Gyalogoltak tizenöten, kik közül mint első beérkezett Vermes Nándor, ezen esaknem egy mértőföldnyi utat 42 perc alatt tevén, az első díjat (elismerő oklevél) nyerte.

Másodiknak 1 perccel későbbén Vesza György a budapesti atletikai club tagja érkezvén be, a második díjat (6 drb. es. arany) nyerte.

A harmadik díjat (3 db. es. arany) Kristovác Miklós nyerte.

II. Az ökölvívásban (boxirozás) hatan versenyeztek. Az első díjat (babérkoszorú) Kossa Miklós, a második díjat (elismerő oklevél) Donadjó János nyerte el.

III. Kardvívásban — küzdelem egész testre 1 percnyi összecsapással — versenyeztek hatan. A három győző közül bár dr. Antunovics József többi ellenfelei fölött igen fényesen győzelmeskedett, a díjat (elismerő oklevél) Vermes Nándor nyerte el.

IV. Gátversenyben 200 m. távolságban 7 akadályal pályáztak 3 csoportban 16-an, a három főgyőztes közül első díjat (a hölgyek díját 1 arany serleg) Vermes Nándor, a II-ik díjat pedig 2 db. es. aranyat Birkás nyervén el, azt a helyszínén azonnal jótékony célra ajándékozta.

V. Síkversenyben távolság 250 m. pályáztak 10-en, kik közül az első elismerő oklevelet Kossa Miklós a babérkoszorút, a II. díjat pedig Donadjó nyerte el.

VI. Növendékek síkversenyében versenyeztek 18-an, a díjat egy db. ezüst forint, Stankovits György nyerte el.

VII. A súlydobásban 135 kgm. súlyú kőgolyóval, különösen Zákó István, Vermes Nándor és Raesmán János kitétek nevezett golyót 5 m. s 4 centre dobván.

A bíráló bizottság az első díjat elismerő oklevelet — Raesmán Jánosnak (szabadkai lakos) ítélte, bár a közvélemény és maguk a club tagjai közül is többen Zákó dobását Raesmánéval nagyon meggyezőnek tartották; tehát ezen kételyek eloszlása tekintetéből igen célszerű lett volna még egy dobással az igazságot kideríteni. (Ugy látszik Zákó István nem szabadkai lakos!)

VIII. A műgyakorlatokon súlyemelés tornázásban kilencen (közülük többen idegenek is) mutaták, bámulatunkat elragadó productióikat, itt nem volt díj felállítva, a birkózás pedig az idő rövidsége miatt nem volt megtartható.

A versenyuszásban, mely 8 óra 29 perccor kezdődött, tizen versenyezvén, az 500 méter hosszúságú igen hírnös és moszatos pályát Weber Fritzi a palicsi fürdő vendéglős 16 éves fiacskája 8 perc alatt uszta át, maga után mintegy 10—15 méternyi távolságban hagyván a hírnöz hozzá nem szokott világhírű távuszót: Szekrényesi Kálmánt.

Ennek végzetével mintegy 150 terítékű banquet s ezzel kapcsolatban táncvigalom — melyben az első négyest 56 pár táncolta — folyton növekvő lelkesedés között egész kivilágos kirivradtíg.

Hírek.

Értesítés. A zombori terménykiállítás f. évi október hó 9. 10 és 11-ik napjain fog megtartani. Minden másféle értesítés hibás. A bizottság titkára.

Fejedelmi nagylelkűség. Biboros éreinkünk a kalocsai praeparandia szegény tanulói segélyezésére céljából a jövő évre 3600 frtot utalványozott. Ez összeg rendszeres szaporodni szokott még egynehány százzal, a mutatkozó szükséglethez képest. Boldog tanítézetek, melyeknek ily bőkezű Maecenásuk van! Ami szegény iskoláink évek hosszat nem kapnak sehonnán egy fityinget se. Ez is egyik oka annak, hogy számos szegény gyerek, belefáradva a nélkülözésbe és segélyt sehonnán se várhatva, elesenevészik.

Schmausz Endre alispánnak a közgyűlés augusztus közepén kezdődő öt heti szabadságidőt adott.

Baján a f. hó 14-re tervezett városi vasutügyi közgyűlés közbe jött akadályok miatt elnapoltattott.

A zombori kir. törvényszéknél egy 600 frtos II. osztályú irodatszti állomás lesz betöltendő.

Ujvideken június 15-én lesz a kilépő városi bizottsági tagok választása.

Kyryllovits Gerő tovarisovai jegyző, a lapunk 26-ik számában V betű alatt közöltekre vonatkozólag a következő választ mutatta be:

Ó Felsége a király nevében.

Az ujvideki kir. törvényszék mint bünyenyítő bíróság, család, sikkasztás és hivatalos hatalommal viszállás miatt feljelentett Kyryllovits Gerő tovarisovai községi jegyző és Kyryllovits János segédjegyző elleni bűnyügyben alóírt napon és helyen, a kir. ügyesség meghallgatása után tartott rendes ülésében következőleg

Végzet:

Kyryllovits Gerő első rendű vádlott irányában a további bünyvádi eljárás megszüntetik, és az összes iratok a netaláni fegyelmi eljárás megindítása végett a Bács-Bodrogh megyei alispáni hivatalnak áttétetni rendeltetnek; az eljárás egyszersmind Kyryllovits János másodrendű vádlott ellenében az Ott Keresztély nevére állítólag hamisított 150 frtos kötvényre vonatkozólag abban hagyatván.

Indokolás. . . .

Ujvideken, Dr. Strone Ferenc, volt ezredorvos, megkezdte a polgári orvosi működést.

Nyilatkozat. En a f. hó 6-án helyben tartott díszlakomán e megyének körünkben vendégként első ízben jelenvolt alispánját — mint az újabb generációt képviselő modern közigazgatási főnököt, — mint a szó valódi értelmében — európai alispánt köszöntöttem fel, — ha nem is épen ekesen, mint levelező ur volt szives megjegyezni; de azt igenis nem mondtam, mi kinyomatva lett, hogy én őt t. i. Európa első alispánjának neveztem volna. Hajlandó vagyok egyébként az egész tévedést a jelenvoltak rázúdított helyeslési zajának tulajdonítani, — mely miatt levelező ur, kit talán a „Zöldkert”-nek rossz akusztikája is confundált, szavaimat tisztán meg nem hallhatta. Kovácsfi Ágost.

Ujvidek 20 elemi iskolája közül csak 9 van a törvény által előírt kellékekkel felszerelve, míg 11 még mindig nélküli az előírt felszerelést; tornatér csak 2 iskolában van, 18-ban hiányzik; ugyszint hiányzik 12 iskolában a könyvtár, 19-nél pedig a házi ipar gondozása, a törvényben megszabott összes tárgyak 6 iskolában taníttatnak, 14-ben nem. Hanem azért bizonyos lap a kinaiak neveltetésére buzdít. Elég Kina a mi anyamegyénk! Akár a kina hitterítők is találnak benne munkát eleget.

A budapest-zimonyi vasutat a felső-pontokon már helyszinelik.

A bajai nyári vásár e hó 17. és 18-ik napján tartatott meg.

Monostorszeghen Mrvicsin Fülöp földmives megtebolyodott.

Kitüntetés. 90,895. szám. Budapest, 1881. július hó 9-én. Az önkéntes tűzoltó-egylet tekintetes parancsnokságának Zomborban. Azon jelentésből, melyet mi mult hó 4-én Zomborban történt tüzeset tárgyában kaptunk, szereztünk meggyőződést arról, hogy csakis a tűzhelyszínén gyorsan megjelent tűzoltók és a tapintatos vezénylete, ritka személyes bátorsága és lélek-nagyságáról ösmeretes parancsnok ur erély és ügybuzgóságának tulajdonítható, hogy csak 2 biztosítatlan ház lett a tűzvész martaléka és a társaságunknál biztosított szomszéd épületek megmentettek. Örömet adozunk a tekintetes parancsnok ur valamint a tűzoltó uraknak ezen feláldozással párosult sikeres tettikért köszönetünkkel és hervadhatlan érdemük elismerése gyanánt egy ezüst érem átseglytatásával. Tiszteletteljes üdvözléssel a „Duna” biztosító társaság magyarországi igazgatósága Reichart Emil Spiess.

Nagyobb ezüstérem lenne az, ha a biztosító társulatok a tűzoltó-egylet alapító tagjaivá lennének.

Julius 8-án éjjel Tamerin alatt egy kaszával vagy sarlóval összevagdost hullát találtak. A tettesek ismeretlenek.

Selymészet. Ujvidéken 2500, Zsablyán tizezer kiló gubó váltatott be.

Ifj. gr. Rada Gyedeon zentai országgyűlési képviselő f. hó 10-én látogatta meg első ízben választóit. E látogatásának emlékére Mihálkovics István városi polgármester urnak 500 frtot adott át oly kikötéssel, hogy abból 100 frtot a városi szegények között oszson ki, 100 frtot az iparos egyletnek, 100 frtot a tűzoltó századnak adjon át, 100 frtot a róm. kath., 50 frtot a g. keleti, 50 frtot pedig mőz. vallásu szegény iskolás gyermekeknek ruházattal és tankönyvekkel való ellátására fordítson. Az új képviselő ur ezen nemes tette további méltánylásra nem szorul.

Az alakulóban lévő zentai dalárda első jótékony-célú dalestélyét f. hó 23-án szándékozik az ottani nagyvendéglő dísztermében megtartani.

Ujvidek város jul. 21-én 1632 meter trachyt szállítmányt ad ki a legolcsóbb vállalkozónak.

Soovén a mult héten tették a ref. templom új érckupjára a csillagot. Az ünnepélynél Venetianer ref. és Petri meg Bierbrunner ev. lelkészek mondtak fenkölt beszédeket — világos bizonyosságul annak, hogy ott a két protestans felekezett testvérileg érti egymást.

Ujvideken a szabadelvű párt élnokei a közgyűgyek körül fáradhatlanul tevékeny Grossinger Károly gyógyszerész választotta.

Ujvideken Dorosnyák Endre ev. tanító meghalt.

Sükösdön keresnek okleveles kántortanítót. Ellátás mellett havifizetése 10 forint. (Egy közönséges kocsis többet kap, pedig diploma se kell neki.)

Második alapszabályszerű dalestély. A zombori kaszinó-egyleti dalárda 1881. évi július hó 24-én, vasárnap a „Vadászkürt” szállóház kerthelyiségében ez évi második alapszabályszerű dalestélyét rendezti, melyre a n. é. közönséget tisztelettel meghívja. Műsorozat: 1.) A kápolna Férfikardal Becker V. E.-tól. 2.) Kék szem. Kettősdal zongorakísérettel, Wusching Konrad Páltól Éneklik: Staudacher József és Pribil Ernő urak. 3.) A harcos imája. Férfikardal zongorakísérettel Lackner Ferentől. 4.) Magyar-népdalok. Zongorakísérettel mellett énekli Városey László úr. 5.) Olasz elegy-begy. Furesa férfikardal Genée Richardtól. A tenor magánrészt énekli Staudacher József úr. 6.) Thüringiai népdal. Fuvolára zongorakísérettel Popp Vilmostól. — Előadják Schüller Károly és Bieber Gyula urak. 7.) Pusztá élet. Magyar népdalfűzér férfikarra Zimay Lászlótol. A szünetek alatt Herczenberger Sándor zenekara játszik. Belépő jegyek 50 krajcárjával Falconé Gusztáv úr kereskedésében előre is válthatók. A t. pártoló tagok a tagsági jegy második szelvényével ráfizetés nélkül válthatják meg belépőjegyüket. Kezdeté 8 órakor.

Radies György zombori főgymnasiumi igazgató, Gleichenbergbe fürdőre utazott. Helyettes igazgatóul Dr. Margalits Ede tanár nevezetett ki.

Az augusztus 12-én Budapesten összeülendő első országos tanítói értekezletre a kultuszminister ur meggyenk kir. tanfelügyelőjét is meghívta követül.

Szlavy Olivér, a bpest-zimonyi vasut biztosa, jelenleg a szabadkai határban vezeti a kisajátításokat.

Értesítés. A Ferenc-szabadszabóvári és ujverbázi (3—4) tartánya közt aug. 13-tól 21-ig a hajózás be lesz szüntetve, mert festik a kapukat! Persze télen nem érnek rá?

Cukor-kávés-söradóban Bajára 17000 frt van kivetve. A város persze hogy felebbezik.

Baján vagy 100 tanító hallgatja a magyar nyelvi póttanfolyamot.

Ujvideken rabbinak majd egyhangulag Dr. Süss közzei volt rabbi választatott.

Érdekes munka. Sajtó alatt van és maholnap közkézre kerül: „A szabászati műtan gyakorló könyve. Irta Márts Sándor, okleveles szabász.” A műhöz k. l. 98 tábla mintegy 300 ábrával szinte Bittermann Nándor kömetző intézetében készült. E munka már azért is figyelmet érdemel, mert tudtunkkal az új magyar irodalomban páratlan. Ha megjelen, bővebben méltatjuk.

Zanyi Bódog jogász, ki lapunkba is nem egy jó cikket írt, Bresztovácra elhált. Aldás emlékére!

Török Karolyné sz. Knittel Mária f. hó 17-én elhunyt.

A bezdani kath. legény-egylet ifjusága f. é. jul. 24-én mükedvelői előadást fog tartani. A „veres hajúból készült, mely a népszínházban egy pár év alatt negyvenhatszor adatott elő. — Több rendbeli tudósítások szerint Bajáról Zomborból és a szomszédos községekből ígérkeznek vendégek, s e végből az előadás napját egy héttel továbbra toltuk, hogy a hozzánk szegődött jó hírnév birtokában annál biztosabban megmaradjunk. M.

Az „Ország-Világ” c. szalonlap új 22-ik füzetéből a „Szendergő Amor” és a „Déli pihenő” című képek egy megtekintése elég volna arra, hogy minden uriház asztalán meglegyen. Számonkint is kapható a helybeli könyvárusoknál.

Szabadkán a múlt vasárnap Andruschek Ede ot-tani gépész arató gépével másfél óra alatt 2 1/4 lánc megdölt árpát szépen lekaszált.

Magyarosodás. Brettráger Márton monostorszeghi lakos Bátor nevet vett föl.

Helyreigazítás. A „Bácska“ multkorj számában a „Vereskereszt“, céljaira nem Kovács Ágoston, hanem Kovács Kálmán ur fizetett felül 5 ftot.

Revdíjszabály, mely a novoszéllő-szotini gőzhajó-révnél azon időre, míg ott közlekedés gőzhajóval tör-ténik, életbe léptetett: egy fedélzeten utazó fizet 7 krt; egy fedélzet alatt utazó 10 krt; egy kétkerekű kocsisért 15 kr.; egy négykerekű kocsisért 30 kr.; egy terhes négykerekű kocsisért 45 kr.; egy üres targoncá-ért 4 kr.; egy terhes targoncáért 7 kr.; egy ló- vagy szarvasmarháért 15 kr.; kecske, birka vagy disznóért 5 kr., pulyka vagy lúdért 2 kr.; csirke vagy kacsaért 1 kr.; egy olyan kosár vagy zsák és csomagért, melynek a gőzkompóli ki- és berakását nem a vállalat tulajdonosa eszközli, 3 kr.; egy meter hosszú ládá-ért 10 kr.; egy üres hordóért egy hektoliterig 4 kr.; minden további hektoliterért 3 kr.; egy telt hordóért egy hektoliterig 7 kr.; minden további hektoliterért 6 kr.; egy terhes kocsisért vendégoldallal 80 kr.; oly, a 12. és 13. pontban felsorolt tárgyakért, melyek ki- és be- rakását a vállalat tulajdonosa eszközölteti, a 12. és 13. pontban felsorolt díjon felül minden 100 kg. súly után 4 kr.

A kocsisok díjmentesek — míg a kocsin levő többi utazók az 1 illetőleg 2 pontban előírt díjt tar-toznak fizetni. A karon tartott gyermekek viteldíjmen-

tesek, a 10 éven aluliak a fedélzeten 3 krt a fedél-zet alatt pedig 5 krt fizetnek. A megyei ügy állami tisztviselőik hivatalos kiküldetéseik alkalmával, ha a kompot igénybe veszik viteldíjmentesek.

A gőzhajó minden év április 1-től október hó 21-ig reggel 5 órától este 8 óráig, november hó 1-től mártius hó 31-ikéig reggeli 7 órától esti 5 óráig min-den órában egyik parttól a másikra, és vissza közle- kedni tartozik, — megjegyeztetvén — hogy az első indulás mindig a szotini parttól történik.

Szerkesztői üzenet.

F. Ada. Hogy Adán a járásszótok marakodnak — az nem új-ság, tehát be se vehető a hírek rovataiba.

Mátyus. Tendenciózus ugyan, de idejét multa. Mást . . . a köz-ségi életből. Üdvözet.

Apatinból K jegy alatt és ismert kézből, de névtelen közlésre szánt levelet vettünk, melyhez egy eredeti nyilatkozat is van mellé- kelve, azt bizonyítván, miszerint a Pest Napló 176. számában W. jegy alatt kelt cikk, mely apatinai zsidóheccet emleget s a tagadható külsővel visszaélve, ottani tisztelt egyéneket lerángat, pusztá koholmány, aljas rágalom. Tizenegy előkelőbb apatinai zsidó névalírása bizonyítja, hogy W. levele csupa beszédből iratott és alapatlan. Ez eddig mind szép és helyes. Hanem mára már fogva nem állunk rá, hogy ily nagyon is helyi érdekű apró terefeleket akkor, mikor a fővárosi sajtóból ki- koptak, névtelenül itt a mi bőrünk rovására hurcoljanak meg. Aki név- telenül piszkol másokat, az azokivül, hogy jellemtelen, gyáva is; az ilyenek nyíltan és szemelőtt szemébe kell vágni aljasságát. Erkölszi mersz kell ehhez, egyéb semmi. Aki ismeri és tudja a közügy körüli visszaéléseket és nincs elég bátorsága ezek ellen nyílt homlokossal tel- szólni, az turje sorsát — hisz nem érdemel jobbat. Talán majd eljön az az idő, hogy névtelen személyes cikket egy lap se fog elfogadni. Elég sajnos, hogy a fővárosi lapok érzében nem kritikusabbak; csak a pártszempontot nézik, nem az igaz tényállást. Névalírás mellett szí- vesen tört engedünk.

Palics. Levelezni nem érünk rá. Beszélyt csak úgy fogadunk szívesen, ha egyszerre közölhető. Humoros holmi előnyöl bir. Etelke sirján című verse közölhető. A lap jár. Ha nem kapja, rajtuk kívül van a hiba.

Jordán. Költői gondolatai vannak; de rimelése gondolmányos. Kezdő ne sokat és hamar, hanem lassan és jól dolgozzék. Bemutatása sikerült. Alkonyat c. két darabja sorra kerül.

Gazdasszony. Baja. Bevalt.

Zenta. Ön mindig a helyzet magaslatán állva beszél. Köszönet- tel üdvözöljük.

Ada. E lap a helyesírás elemeire nem oktathat. Arravaló a népskola. Mi csak: indítványozunk, rosszulunk, helyeslünk és értesí- tünk. Irjon a tárgyrol cikket. Buzgalmaért köszönet.

Több küldeményről máskor.

NYILTTÉR. *)

MATTONI-féle

GISSHÜBLI

legtisztább égvényes savanyuvíz.

Főraktár: Magyarország részére

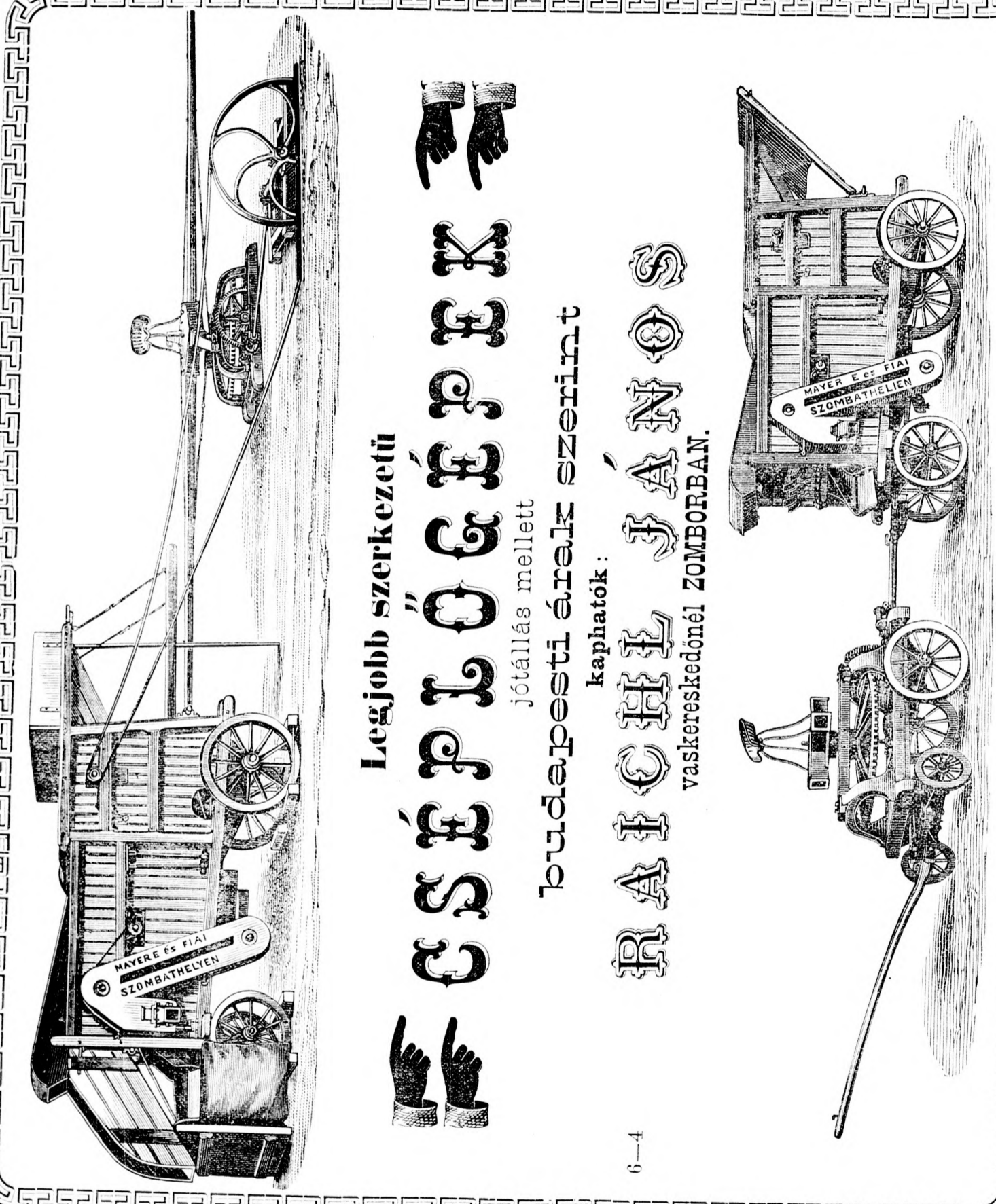
Mattoni és Wille, Budapest.

(Diana-fürdő-épület).

*) Az e rovatban közlöttékért nem vállal felelőséget a szerk

Felelős szerkesztő: **Dr. MOLNÁR ISTVÁN LAJOS.**
Laptulajdonos és kiadó: **Bittermann Nándor**

HIRDETÉSEK.

Legjobb szerkezetű
jótállás mellett

CSEPP ÖGÉP ÉK

BUDAPESTI ÉREK SZERINT
kaphatók:

RAICHEL JÁNOS
vaskereskedőnél ZOMBORBAN.

DR. DÖRJ FERENC
magyar királyi honvéd főorvos
fogászati műtétéket
eszközöl és **műfogakat** készít **amerikai**
módszer szerint naponként d. e. 10-től 1-ig.
d. u. 2-től 5-ig. 10-6
(Bakik Baján Schlieser-féle ház-
ban „Borák“ vendéglője mellett).

Birtokeladási hirdetmény.

Hodszághon a következő fekvőségek, melyek özv. Birly szül. Fischer asszonyságnak tulajdonát képezik, szabad kéz-ből eladatnak; u. m.

- 1-ször. Egy templomutcai vegyes anyagból épült nagy eserepes ház, mely következő lakrészekből áll, u. m. 7 szoba, 2 konyha, éléskamra, istálló és 1 szin-ből; továbbá ugyan ezen földtelken, szilárd anyagból épült és esereppel fedett emeletes raktár csűr pad-lással, melynek tértartalma 30—40 ezer mtr. mázsát foglal, jelenleg kendersajtó és gerebennel 40 munkásra van berendezve.
- 2-ször. Egy öreg, náddal fedett lakház, mely a fenti épületekkel határos.
- 3-ször. Egy 6 szoba, 2 konyha, kamra és szinből álló, vegyes anyagból épült lakház, melynek udvárá-ból egy 1000 □ üles területen álló szőlő huzódik.
- 4-ször. Egy 500 □ üles szőlő.
- 5-ször. Egy fél szűrűskert, mely 1 vagy 2 ház-hely szükségletének megfelel.

Az 1. és 2. alatti fekvőségek, mintán azok köz-vetlenül határosak, üzlet- (kereskedői) ház gyanánt an-nál is inkább használhatók, mivel azok már körülbelül 50 éven által ily célra használtattak, egyszersmind a községnek egyik legszebb helyeit képezik.

Vevők, kik bővebb felvilágosítást nyerni óhajtanak, felkéretnek, miszerint ily esetben Apatinban lakó özv. Birly sz. Fischer, vagy Wény Márton, vagy pe-dig P. Szt. Ivánon lakó Michels testvérekhez for-duljanak. 3-3

HIRDETÉSEK.

Van szerencsém a nagyérdemű közönségnek becses tudomására hozni, miszerint Bécs városá-nak zongora készítő gyáraiban szerzett gyakor-latomnál fogva, itt helyben atyám házában (Felső-város, Flórián utca 439. szám alatt) mint

ZONGORA HANGOLÓ

letelepedtem és a nagyérdemű közönségnek ren-delkezésére állok.

Mindenemű zongora javításokat elfogadok és jutányos árak mellett teljesítek.

Helybeli valamint vidéki megren-deléseknek a legpontosabban megfelelni, köte-lességemnek fogom ismerni.

Zombor, 1881. július hóban.

3-1 **HUX KÖR**
zongora hangoló

Pályázati hirdetmény.

A pacseri reform. egyház részéről ezennel köz-hírré tétetik, miszerint a reform. egyház templomát részben újra építteti; nevezetesen a templom mennye-zete és tetőzete ujonnan építtetik. — Felhívatnak te-hát mindazon építőmesterek illetőleg építésszek, kik a munkát telvállalni akarják, hogy Pacseron megjelenve a templomot megtekintsek és két hónap alatt a ter-vet és költségvetést írásban adják be.

Az építés maga a jövő tavasszal kezdetük meg, ez évben az építéshez készülünk. A feltételek a helyszí-nén megtekinthetők.

Pacser Bécs m. 1881. július 3-án.

3-2 **A reform. egyháztanács elnöksége.**

Andráska Alajos
ajánlja több rendbeli pécsi, deesi és baranyai fehér, vő-rös és siller asztali és pecsénye borait jutányos árak és kedvező fizetési feltételek mellett.

3-3 **Raktár: Bezdáni út (a sörház mellett).**

Egy gyakorlatilag képzett
gazda állást keres. — Elfogad kulcsári állást, esetleg magtárban vagy hajón gabona átvételt, biztosíték letétele mellett. Bővebb felvilágosítást ad Bittermann Nándor Zomborban 2-2

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, hogy az **Aklos-Töviskei** uradalom nagy majorjában, mely a Szeghalmi határban és a Gyomai vasuti állomástól Déva-Ványán át 3 órányi távolságra fek-szik, **1881. július 20-án** az összes lábas jó-szág ugymint:

100 drb szarvasmarha, jármos ökör és ló,
2000 „ kitünő fajú birka,
400 „ sertés és malac —
szabadkézből árverés útján a legtöbbet ígérőnek el fog adatni. 2-2